Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subotica, februar 2017. - Godina XIII - Broj 140 - Cina: 50 dinara

ISSN 1451-2505

Najlipša prelja

Velikog bunjevačkog prela

Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina XIII Broj 140
Februar 2017.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC":
Mirko Bajić

v.d. glavnog i odgovornog urednika „Bunjevački novina":
Nikola Stantić

Redakcija:
Nikola Stantić
Ksenija Stojičić (gradska hronika)
Tamara Babić (kultura)
Ružica Parčetić (Sombor)
Siniša Tikvicki (on-line izdanje)
Boris Bajić (sekretar Redakcije)

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Tihomir Kujundžić Matković, Milan Stepanović, Zvonko Stantić, Eva Kovač Pečkai

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Najlipša prelja Velikog bunjevačkog prela

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/2,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subotica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
659.3(=862)

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

Prelo je narodni običaj, vezan za Bunjevce, al i za druge narode. Zato i ne čudi što je u februaru organizovan velik broj prela i bunjevački i drugi. No, samo Bunjevci prelo slave ko jedan od svoja četri nacionalna praznika, samo je kod Bunjevaca obilužen „Dan Velikog bunjevačkog prela". Na taj način su u bunjevačkoj zajednici odlučili da pokažu, ko što su Bunjevci i pokazali 1879. godine, ko su i šta su.

Na žalost, pritisak na bunjevačku zajednicu ne pristaje ni danas, vidi se to i na primeru prela. U principu, svako mož slavit prelo, kod kuće, sa komšijama, u restoranu, al se mora znat šta je druženje i zabava, a šta nacionalni praznik.

Da borba Bunjevaca za priznanje traje i danas moće se vidit i na naučnom simpozijumu „Kultura i identitet Bunjevaca", 18. februara u Novom Sadu. Prijavljen je velik broj učesnika, biće obrađeno tušta tema, sa naučnog stanovišta. Izmed ostalog, simpozijum će poslužit, nadamo se, i da se konačno Dekret iz 1945. godine, kojim su Bunjevci jednom odlukom praktično izbrisani, u Skupštini AP Vojvodine okarakteriše aktom prisilne asimilacije i diskriminacije prema Bunjevcima, ko akt protivan osnovnim ljudskim pravima i slobodama.

To je samo jedna od nepravdi koja peče Bunjevce. Pravda je, kažu, spora, al dostižna. Valjdar će onda doć red i na Bunjevce da tu pravdu dočekaje.

Na žalost, to neće dočekat istaknuti član naše zajednice Đuro Bošnjak. Veliko Bošnjakovo srce pristalo je kucat, al sićanje na njegov lik i dilo neće izblidit.

Strana 4

Strana 6-7

Strana 7

Strana 12-14

Strana 17

Strana 24

Sadržaj

4
Nemirljiv doprinos zajednici
5
Više reda u realizaciji projekata
6-7
Godina teška, al uspišna
7
„Kultura i identitet Bunjevaca"
8-9
Nov element u sistemu informisanja na Bunjevačkom
12-14
Nismo zaboravili ko smo!
14-15
Čovik u prvom planu
16
Bunjevačko prelo u Mađarskoj
17
Udruženje koje je nedostajalo
24
„Ko će, ako nećemo mi?"

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

POSLIDNJI OPROŠTAJ OD ĐURE BOŠNJAKA

Nemirljiv doprinos bunjevačkoj zajednici

Povodom smrti **mr Đure Bošnjaka**, počasnog pridsidnika UG „Bunjevačko kolo", u somborskoj Županiji je, u organizaciji Advokatske komore Vojvodine i UG „Bunjevačko kolo" održana komemorativna sidnica.

Familiji, brojnim prijateljima, kolegama i članovima „Bunjevačkog kola" na komemorativnom skupu, najprije se obratila potpridsidnica Udruženja **Aleksandra Medurić Kalčan** i podstila na bogatu biografiju, profesionalnu, radnu i društvenu ulogu Đure Bošnjaka.

– Ponosni smo jel je bio dio naši života, života svoji Bunjevaca, svoji Somboraca, kolega koji njegovim odlaskom, osićaju veliku bol i prazninu. Bio je sjajan advokat, suprug, otac, rođeni lider, velik poznavalac pravne materije, veliki Bunjevac, naš čika Đura Bošnjak!

S grupom entuzijasta, mr Đuro Bošnjak je 2000. godine reosnovo „Bunjevačko kolo" i bio aktivan učesnik u osnivanju Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. U svojem obraćanju, podpridsidnik NSBNM **Nikola Babić** je istako:

– Naš Đuro je, manirom iskusnog i odmirenog advokata, iznad svega, vrlog poznavaoca kulture i istorije Bunjevaca, doprinosio afirmisanju savita ko institucije Bunjevaca i pri tom se zalagao u svakoj priliki da se poboljša položaj Bunjevaca u Somboru. Đuro Bošnjak će ostat nezaboravan i zbog tog što je na elektorskoj skupštini Bunjevaca u Subotici prikazo dekret iz 1945. godine kojim su Bunjevci nasilno upisivani i tretirani ko Hrvati. Zbog svi ovi zasluga, Nacionalni savit Bunjevačke nacionalne manjine, ove godine želio se, 23. februara, na Dan osnivanja Nacionalnog saveta, odužit se priznanjom pod nazivom „Blaško Rajić" za doprinos u očuvanju i razvoju bunjevački institucija.

U ime Advokatske komore Vojvodine, ogranka u Somboru, od mr Đure Bošnjaka se prigodnim ričima oprostio advokat **Dragan Konjović**.

– Otišao je onako kako je i živeo, tiho, mirno, nenametljivo, dostojanstveno. Otišao je prijatelj svih nas, negde gore, među zvezde u nebeske visine gde njegova svetlost ne može da se ugasi. Možemo slobodno reći, bio je doajen i bard u našoj profesiji.

Ističuć značajno misto i doprinos Đure Bošnjaka u domenima vojvođanske pa i srpske advokature, Konjović je istako:

– Rad u advokaturi i rad za advokaturu – šta li je teže? Advokat Đuro Bošnjak je sa velikim entuzijazmom i požrtvovanošću radio za dobrobit i dostojanstvo naše profesije. U Advokatskoj komori Vojvodine je vrlo brzo steko ugled i poštivanje.

Đuro Bošnjak je bio autoritet u svojoj profesionalnoj branši, čija se rič i mišljenje pažljivo slušali, poštivali i imali svoju težinu. Bio je zaminik prisidnika Upravnog odbora Komore i na drugim odgovornim funkcijama. Ko dugogodišnji pridsidnik podružnice, sad ogranka u Somboru, podigo je ugled podružnice ko pozitivnog primera drugim ograncima. Kamen temeljac advokature, kako kažu za Bonjaka, proveo je 52 godine u advokaturi.

Đuro Bošnjak je za sobom ostavio veliku prazninu među svojim prijateljima, kolegama... među svojim Bunjevcima.

– Nedostajaćete nam dragi Đuro! Vaš šešir i šeretski osmeh ispod brkova, kafica i špricer na pauzi, vaši divani i dogodovštine, mudri saveti, elegancija u odevanju... a vi ćete za to vreme u fijakeru, sa slamnatim šeširom na glavi obilaziti nebeska prostranstva... – kazo je Konjović u svojem oproštajnom govoru.

Bunjevačka zajednica se mr Đuri Bošnjaku, odužuje za doprinos u očuvanju i razvoju bunjevački institucija, priznanjom „Blaško Rajić" koja će povodom obilužavanja nacionalnog praznika „23. februara – Dana osnivanja prvog Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine" bit uručena njegovom sinu, **Aleksandru Bošnjaku**, članu NSBNM. **R. P.**

ODRŽANA ŠESNAJSTA SIDNICA NACIONALNOG SAVITA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Više reda u realizaciji projekata

U četvrtak, 26. januara, održana je šesnajsta sidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. Dnevni red je obuvatio sedam tačaka, usvajanje zapisnika sa 15. sidnice, izvištaj o aktivnostima izmed dvi sidnice, usvajanje odluka Izvršnog odbora doneti posli 15. sidnice, donošenje odluke o utvrđivanju pravila o načinu izvođenja himne Republike Srbije i svečane pisme Bunjevaca, donošenje odluke o usvajanju Pravilnika za dodilu priznanja i nagrada NSBNM, donošenje odluke o usvajanju Kriterijuma za ocinu projekata za koje NSBNM daje mišljenje po konkursima i, naravno, kako je to i običaj, tačka razno.

Održana šesnajsta sidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine

U okviru svojeg izvištaja, pridsidnica NSBNM **dr Suzana Kujundžić Ostojić** je divanila o aktuelnim stvarima koje su urađene, kako to zahtivaju i organi vlasti, potom o poslatim izvištajima i dopisima Kancelariji za ljudska i manjinska prava, Ministarstvu državne uprave i lokalne samouprave, najavila je održavanje simpozijuma „Kulturni identitet Bunjevaca" za 18. februar, o dopisu RTV-u povodom molbe za osnivanje radio redakcije u okviru Radio-televizije Vojvodine, imenovanju **Mirjane Savanov** za spoljnog saradnika-savitnika u Ministarstvu obrazovanja Republike Srbije, te o ostalim aktivnostima Savita.

Usvojene su i odluke koje je Izvršni odbor dono izmed dvi sidnice, a potom je **Kata Kuntić**, pridsidnica Odbora za kulturu u Savitu, obrazložila pravila o intoniranju himne Srbije i svečane pisme Bunjevaca, odnosno istakla je da je u stvari rič o usklađivanju sa postojećim Zakonom o izgledu i upotribi grba, zastave i himne Republike Srbije.

Članovi NSBNM usvojili su i Pravilnik za dodilu priznanja i nagrada Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. Biće dodiljivana nova priznanja i to „Posebno priznanje NSBNM Ivan Antunović" za poseban doprinos na očuvanju nacionalnog identiteta Bunjevaca, „Priznanje NSBNM Mara Đorđević Malagurski" za vrhunski doprinos u oblasti kulture, odnosno rodne ravnopravnosti Bunjevaca, „Priznanje NSBNM Kalor Milodanović" za vrhunski doprinos u oblasti informisanja na bunjevačkom jeziku/govoru, „Priznanje NSBNM Mijo Mandić" za vrhunski doprinos u oblasti obrazovanja Bunjevaca, „Priznanje NSBNM Ambrozije Šarčević" za poseban doprinos u oblasti naučno-istraživačkog rada Bunjevaca, „Priznanje NSBNM Blaško Rajić" za doprinos u razvoju institucija i očuvanju nacionalnog identiteta Bunjevaca i „Priznanje NSBNM za jubilej kontinuiranog rada i aktivnosti na očuvanju nacionalnog identiteta Bunjevaca".

Naredna tačka se ticala donošenja Odluke o usvajanju kriterijuma za ocinu projekata za koje NSBNM daje mišljenje po konkursima. Tom prilikom je donet stav da bunjevačka udruženja moraju podnet izvištaj o realizovanim projektima i NSBNM, a da je rok za dostavljanje izvištaja o realizovanim projektima u 2016. godini 15. februar 2017. godine.

– Udruženje/društvo mora bit uvedeno u Registar NSBNM, da rad udruženja mora bit usklađen sa Strategijom NSBNM po pitanju kulture, i mora podnet izvištaj o radu. Ukoliko je društvo realizovalo projekat, po priporuki Savita, moraju poslat izvištaj o realiciji, odnosno izvištaje koje se šalju onima koji su projekte odobrili, neka samo fotokopiraju. To je prilika da se vidi kako je društvo radilo, kako je realizovalo projekat. Ukoliko taki izvištaj ne dostavi, Savit neće razmatrati projekte u tekućoj godini, i neće dati pozitivno mišljenje na nove projekte. Sve projekte razmatra nezavisna komisija koju imenuje NSBNM, oni daju pridlog sa obrazloženjima, a konačno mišljenje daje Izvršni odbor NSBNM, po ovlašćenju Savita – istakla je Kata Kuntić, pridsidnica Odbora za kulturu.

U diskusiji se moglo čut da mora bit uvedeno više reda u realizaciji projekata, jel to tako i traže nadležni organi koji konkurse i raspisivaje, te da će bit podržavani samo oni projekti koji zaista i donose napridak zajednici.

Pridlog kriterijuma za izradu analize programa i rada bunjevački udruženja u cilju podrške projektima u kulturi i ocine kvaliteta projekata podržani od Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine jednoglasno je usvojen od strane prisutni delegata.

N. S.

ODRŽANA KONFERENCIJA ZA MEDIJE SAVEZA BAČKIH BUNJEVACA

Godina teška, al uspišna

Pridstavnici Saveza bačkih Bunjevaca održali su u sridu, 25. januara, konferenciju za medije. Bila je to prilika da se prisutnim pridstavnicima sridstava informisanja podile utisci o godini koja je iza nas, o onom što SBB čeka u 2017. godini, al i da se naglasi kako će se ova politička partija ponašat po pitanju pridstojeći pridsidnički izbora.

Boris Bajić, Stela Bukvić, Mirko Bajić, Tamara Babić i Dragan Kopunović

Mirko Bajić, pridsidnik Saveza bačkih Bunjevaca, prvo se osvrnio na prošlu godinu. Ona nije bila laka, po ocini članova SBB-a bila je teška, al i uspišna. U prvi plan Bajić je istako učestovanje SBB-a u radu Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

– Mi smo dio Savita, od 19 članova, 6 je sa liste SBB-a. Trudili smo se, mislim da smo to i postigli, da damo velik doprinos radu Savita. Možda je unatrag deset godina Savit prvi put u takoj fazi da radi normalno i složno u interesu zajednice. Mi nismo napravili situaciji da politizujemo rad Nacionalnog savita. Naša zajednica je moždar i primer svima kako triba radit, a da se Savit ne politizuje u interesu politike jedne stranke, te da politička stranka doprinese svemu onome što Savit radi.

Bajić je u analizi 2016. godine istako i podnetu inicijativu da se akt iz 1945. godine, koji je Bunjevcima zabranio da se izjašnjavaje ko Bunjevci, proglasi aktom protivnom ljudskim pravima, i aktom otvorene asimilacije prema Bunjevcima, te da je ta inicijativa pripuštena, kako je to i red, NSBNM.

Nezaobalazna je bila i tema prošlogodišnji izbora.

– Na izborima je Savez bačkih Bunjevaca ostvario svoje ciljove. Ostvarili smo i rezultat koji smo očekivali, u okviru podrške i broja glasova, al smo imali nesriću da nam po „Dontu", zbog dvadesetak glasova razlike pripadne jedno, a ne dva mista i Skupštini Subotice. No, to ne remeti naš rad, a bitna je uloga i pozicija stranke nacionalne manjine u vlasti. Mi smo to postigli, SBB je dio vladajuće većine u Subotici. Na izbore smo u Subotici išli pod svojim imenom, samostalno, tako će bit uvik, a u Pokrajini smo bili dio koalicije sa Srpskom naprednom strankom. I u Somboru smo bili dio koalicije, a važno je i što se tamo minja odnos prema bunjevačkoj zajednici. Na putu smo da i Sombor postane značajno aktivniji po političkoj aktivnosti Bunjevaca, a značajan napridak je već ostvaren.

Divaneć o planovima za 2017. godinu Bajić je naglasio da će bit nigovan duh dosadašnjeg rada u NSBNM.

– Nećemo namećat političke ciljove SBB-a Savitu. Uostalom, od devet rukovodeći mista, SBB ima samo dva. Ne težimo, nit ćemo težit, da politički zasenimo Savit. Naprotiv, NSBNM pridstavlja sve Bunjevce, brez obzira na političko opridiljenje, a daćemo maksimalan doprinos da se ostvarivaje ciljovi zajednice. Kad je rič o podnetoj inicijativi oko akta iz 1945. godine, ona je primljena na izuzetan način, pa će 18. februara bit organizovan naučni simpozijum o Bunjevcima, u organizaciji Skupštine APV, odnosno Izvršnog veća, sa učešćom NSBNM. Teme će biti vezane za Bunjevce, ko smo, šta smo, da zaslužujemo da nas u Srbiji svako poštuje ko autohtonu nacionalnu manjinu.

Ko ključan cilj Bajić ističe da Bunjevci budu ravnopravni ko ostale nacionalne zajednice, ne triba ni više, ni manje.

– Ne tražimo da mi dobijemo kaka prava, a da se ona drugima uskrate. Samo želimo da sve nacionalne manjine dostignu ono što njim je potribno, al da sve manjine budu ravnopravne u tom. To se, prija svega, odnosi na pitanja obrazovanja, jezika, informisanja, kulture. Tu SBB nalazi svoju obavezu, zato se i dalje držimo našeg slogana „Složno", i tako triba da radimo i u buduće. To moraje pripoznat svi u na-

cionalnoj zajednici, da zajedno i složno radimo na opštem cilju, na ostvarivanju naši prava u Srbiji, našoj matičnoj državi.

Treća tačka konferencije u Savezu bačkih Bunjevaca ticala se očekivani pridsidnički izbora u Srbiji.

– Na proslavi našeg nacionalnog praznika 25. novembra 2013. godine Tomislav Nikolić, pridsidnik Republike Srbije, u svom obraćanju je istako da „Srbija prepoznaje Bunjevce ko autohton južno-slovenski narod". Ako bilo koji Bunjevac ne stane iza ove rečenice, on nije Bunjevac. Ko je Bunjevac mora stat iza ove rečenice. Ne divanim o tom kojeg ćemo kandidata podržat, kandidat još nije poznat, al ćemo sigurno podržat kandidata Srpske napredne stranke. Politika SNS-a je jedina politika koja je, u vrime od kako je formirana Republika Srbija, otvoreno i nedvosmisleno stala iza tog da su Bunjevci autohton južno-slovenski narod. To je ono što nas ko zajednicu i motiviše i obavezuje da podržavamo taku politiku. Zato ćemo i nastavit davat podršku SNS-u i Aleksandru Vučiću, i njevim koalicionim partnerima, onom što rade da Srbija postane normalna i ozbiljna država, a da se mi u toj Srbiji, našoj matičnoj državi, osićamo normalno ko građani Srbije i pripadnici bunjevačke nacionalne zajednice. Dal će kandidat SNS-a bit aktuelni pridsidnik, el kogod drugi, odredićе, naravno, organi SNS-a. Mi bi volili da kandidat bude aktuelni pridsidnik Tomislav Nikolić, al ćemo, naravno, stat iza kandidata kojeg pridloži Srpska napredna stranka. U kampanji ćemo učestvovat ozbiljno, ko Savez bačkih Bunjevaca, i daćemo doprinos sa naše strane – zaključio je Bajić.

Nakon konferencije za štampu održan je i prigodan koktel, nuz neformalan razgovor s pridstavnicima medijski kuća.

N. S.

U SUBOTU, 18. FEBRUARA, NOVI SAD BIĆE DOMAĆIN NAUČNOG SIMPOZIJUMA VEZANOG ZA NAŠU ZAJEDNICU

„Kultura i identitet Bunjevaca"

Kako se to moglo pratit i kroz stranice „Bunjevački novina" nedavno je ponovo pokrenuta inicijativa da se donese zaključak, kojim će se konstatovat da je akt u formi naredbe, koji je utvrdio GNOOV (Glavni narodno-oslobodilački odbor Vojvodine) u Novom Sadu, 14. maja 1945. pod brojom 1040/1945, bio akt nasilne asimilacije i diskriminacije prema Bunjevcima, i akt protivan ljudskim pravima i slobodama. Jedna od poslidica te inicijative je i održavanje naučnog simpozijuma „Kultura i identitet Bunjevaca", u subotu, 18. februara, u Novom Sa-du.

Iza organizacije Simpozijuma stoje Muzej Vojvodine i Zavod za kulturu Vojvodine, nuz podršku Pokrajinskog sekretarijata za kulturu, informisanje i odnose sa virskim zajednicama, a u Odboru simpozijuma nalaze se **dr Drago Njegovan**, pridsidnik Odbora, **dr Suzana Kujundžić Ostojić, dr Milan Micić, Nevenka Bašić Palković, mr Lidija Mustedanagić, Miroslav Keveždi** (koordinator u ime Zavoda za kulturu Vojvodine) i **dr Aleksandar Horvat** (koordinator u ime Muzeja Vojvodine).

Prvi sastanak Odbora održan je u Muzeju Vojvodine krajom decembra, na njemu je utvrđen datum održavanja Simpozijuma i i misto (Skupština AP Vojvodine). Pozivnim pismom organizatori su pozvali širok krug učesnika, a konačna brojka oni koji su prihvatili učešće je trideset i sedam, po čemu je ovo bit jedan od najmnogobrojniji simpozijuma po broju učesnika.

Organizacioni odbor simpozijuma „Kultura i identitet Bunjevaca"

Potom je održan i sastanak kojim je rukovodila dr Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, a bila je to prilika da se na jednom mistu nađu autori iz bunjevačke zajednice, te da se detaljnije upute o samom Simpozijumu.

– Na osnovu organizacije Simpozijuma možemo zaključit da je Skupština AP Vojvodine voljna da analizira našu inicijativu povodom poznatog dekreta iz 1945. godine. No, prija tog želi nam dat priliku da jasno, sa naučnog aspekta opišemo sebe i kažemo ko smo. Divan o dekretu nije pokrenut prvi put, al je ovo očigledno bio pravi trenutak. Cilj i zadatak Bunjevaca intelektualaca je da odbrane naše postojanje. Da jedared konačno za sebe možemo kazat ko smo, i to na naučnom nivou.

Med prijavljenim temama sve su važne u cilju ostvarivanja borbe Bunjevaca za neupitnu autohtonost, a dr Kujundžić Ostojić po tom pitanju kaže:

– Triba sve posmatrat ko jednu cilinu, sve teme su važne kockice jednog mozaika. Med temama koje će sigurno privuć pažnju jeste ona koju će obradit dr Aleksandar Raič, koji će iznet teoriju da smo zaista autohtoni narod, na čemu se i zasniva rad NSBNM i svi naši udruženja.

Nakon održavanja Simpozijuma, prema najavama, slidi izdavanje Zbornika radova. **N. S.**

POČETKOM GODINE SA RADOM STARTOVO „BUNJEVAČKI RADIO”

Nov element u sistemu informisanja na bunjevačkom

Početkom januara sa radom je počo „Bunjevački radio” koji se mož čut priko interneta, na web stranici www.boc.rs, odnosno www.bunjevci.net. Rič je o novom projektu UG „Bunjevački omladinski centar”, a početkom novog radija obogaćena je oblast informisanja u bunjevačkoj zajednici.

Informisanje na bunjevačkom, počelo je prvo kroz „Bunjevačke novine”, a sad se informacije o Bunjevcima, al i opšte informacije na bunjevačkom, mogu čut i kroz više radio emisija, televizijske priloge i internet portale.

– Informisanje na jeziku manjina je jedan od stubova očuvanja nacionalnog identiteta. Zakon o javnom informisanju je taj interes pripozno, jel je utvrdio da je informisanje na jeziku manjina javni interes. Taj interes se utvrđiva odgovarajućim zakonima, istina, ima tu još nedorečeni stvari oko finansiranja i opstanka i to stvara probleme. No, zato smo se mi u bunjevačkoj zajednici odlučili da napravimo jednu mrižu u sistemu informisanja. Nuz NIU „Bunjevački informativni centar”, koji je ustanova osnovana od strane Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, u tu mrižu smo uključili privatni sektor, kroz rad „Bunjevačkog medija centra”, te nevladin sektor kroz UG „Bunjevački omladinski centar”. Stvaranje ovakog sistema je dobar put, a na vrime smo razumili da je jedino jačanje sopstveni kapaciteta put koji će obezbidit budućnost informisanja na jeziku manjina – divani

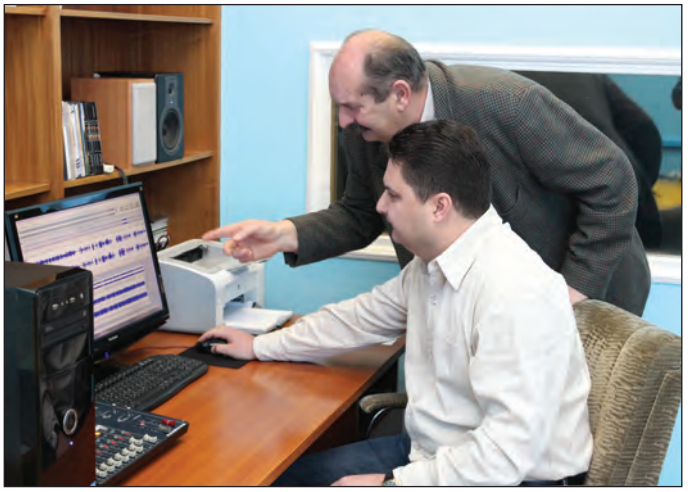

Mirko Bajić i Siniša Tikvicki

Mirko Bajić, direktor NIU „Bunjevački informativni centar”.

Dio takog sistema je projekat kojeg ostvariva „Bunjevački omladinski centar”.

– Registrovan je „Bunjevački radio” na internet portalu. To je perspektiva, to je početak onog što će uskoro bit uobičajena stvar. U toku je priprema digitalizacije u radio-sferi, ko što je to bilo na TV-u, a očekiva se da će taj proces bit završen 2019. godine. Do tad ćemo već imat formiran i uhodan radio i neće nam bit teško da se uključimo. To smo na vrime pripoznali i iđemo u susrit tom. Zato i „Bunjevački omladinski centar” i ima podršku „Bunjevačkog informativnog centra”, a time i Nacionalnog savita.

„Bunjevački radio” je uredno registrovan, kako to i Zakon pridviđa, a finansira se kroz sridstva kroz učešće u projektima. Ideja je da se rad pojačava, a da informisanje bude na što višem nivou.

– „Bunjevački radio” će bit sjajna stvar, kad sve bude postavljeno u sistem. Važno je što se on mož čut i na portalu www.bunjevci.net, koji je osnovni internet medij kod Bunjevaca, di se slaže sve što radimo. Sad, ko god uđe na ovaj portal, mož oma slušat „Bunjevački radio”. Emituju se sve emisije koje trenutno radimo, kako informativne, ko na primer „Subotica na bunjevačkom”, tako i kolažne ko što je „Bunjevačka rič”. Biće tu još emisija, visti, najava... Uskoro će to bit i obimnije i aktuelnije neg što je dosad bilo. Istina, još ne možemo radit puno informisanje na dnevnom nivou, kapaciteti nam to ne dozvoljavaje, al ćemo se trudit da svakog dana imamo najave i najvažnije visti.

Prema Bajiću važan element u radu „Bunjevačkog radija” biće i mladi kojima se otvara novi prostor.

– Imamo potribne uslove, imamo odgovarajući prostor, studio je napravljen, a sad pozivamo mlade da se uključe sa svojim idejama. Kroz pomenutu mrižu medija imaju zaista izbor di se uključit, prema njevim afinitetima. Biće sigurno i prostora da kreiraje i razvijaje i sopstvene emisije. Trudićemo se da im obezbimo stipendije i da ulažemo u njev razvoj.

Formiranje jednog novog medija iziskuje dosta sridstava. Međutim, još je važnije obezbidit sridstva da se on razvija i da opstaje iz godine u godinu.

– Uspili smo da u ranijem periodu obezbidimo potribnu tehniku, studio, al nam nedostaju još sridstva za poboljšanje kvaliteta, za nove emisije... Planirali smo jedan ozbiljan obim rada, a to iziskiva oko milion dinara godišnje. Ne želimo da improvizujemo, neg nam je cilj da stvaramo ozbiljan kapacitet medija, a to podrazumiva stručan rad. Mi sad već imamo u našem sistemu osposobljene i stručne novinare, al želimo da naš kadar bude još bolji, da ji dalje osposobljavamo.

U prvoj fazi „Bunjevački radio” se mogo čut od 10 do 18 sati, svakog dana, a plan je da se to proširi.

– Početkom januara je počelo emitovanje „Bunjevačkog radio” putom internet striminga, a još radimo na programskoj šemi. Nuz standardne emisije, biće tu još novi sadržaja. Trudimo se da informativne emisije repriziramo više puti tokom dana, da svako mož pronać vrime koje mu odgovara da čuje informacije na svom bunjevačkom jeziku. Počeli smo prvo sa emitovanjom od 10 do 18 sati, to već malo produžavamo, a plan je da emito-

vanje traje tokom 24 časa – kazo je **Siniša Tikvicki**, tehnički urednik „Bunjevačkog radija".

Prema prvim informacijama, iako je „Bunjevački radio" aktivan u kratkom periodu, pokazatelji divane da slušanost raste, a da ima dosta slušalaca iz inostranstva, najviše sa prostora Severne Amerike. Ono što zainteresuje na prvo slušanje jeste i muzička koncepcija koja odudara od onog što je apriorno vezano za Bunjevce.

– Nuz informativni sadržaj, na radiju ima i dosta muzike, a trenutno puštamo popularnu muziku, svitske hitove. Ima, naravno, prostora i za narodnu muziku, tamburaše... Želimo da svako pronađe štogod za sebe. Povratne informacije koje nam stižu otkrivaje da se naši slušaoci prijatno iznenade izborom muzike. Kad se sluša „Bunjevački radio" većina očekiva samo tamburaše i tradicionalnu muziku, pa ove promine ocinjivaje ko dobre – dodaje Tikvicki. **N. S.**

AKTIVNOSTI NSBNM U PROTEKLOM PERIODU

Misto u Nacionalnom prosvitnom savitu Srbije

U proteklom periodu održana su dva sastanka Koordinacije nacionalni savita, a, ko i uvik, prisutni su bili i pridstavnici Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

– Prvi sastanak održan je na nivou oblasti obrazovanja. Tribalo je izabrat kandidate za Nacionalni prosvitni savit na nivou Republike Srbije, a prilog je da kandidati u ime Koordinacije budu Svetlana Zolnjan (Nacionalni savit slovačke nacionalne manjine) i ja. Taki izbor, kojeg mora potvrdit Skupština R. Srbije, bi bio zdravo značajan za našu zajednicu, na primer, prošli put kad smo radili udžbenike, na Nacionalnom prosvitnom savitu smo čekali dvi godine. Značilo bi nam da budemo na mistu di se donose odluke, da budemo dobro upućeni. Uglavnom su to dosad bila mista za pridstavnike brojniji nacionalni zajednica, a ovo je verovatno pokazatelj da se u NSBNM dobro radilo. Također, formiran je i tim koji će ić na sastanke u Ministarstvo, a tamo je podržan pridstavnik Nacionalnog savita Vlaha, što i nama pasira, jel ova zajednica ima slične probleme u obrazovanju poput naše, tako da će se sigurno borit za ostvarivanje prava i manje brojni zajednica – divani **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsdinica NSBNM, a potom se osvrće drugom sastanku Koordinacije:

– Na drugom sastanku su iznete informacije sa sastanka pridstavnika Koordinacije sa Anom Brnabić, ministarkom Republike Srbije. Također, važna tema je bila vezana za nov Zakon o nacionalnim manjinama. U toku je izrada Zakona, mora bit gotov do kraja marta, a u toku je velika bitka za prava nacionalni savita i nacionalni manjina. Usvojen je i Poslovnik o radu Koordinacije, koji će pomoć da više ne bude „kočenja" u radu – dodaje dr Kujundžić Ostojić. **N. S.**

OBILUŽAVANJE NACIONALNOG PRAZNIKA BUNJEVACA

U organizaciji Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine u petak, 24. februara, biće obilužen jedan od četri nacionalna praznika bunjevačke zajednice u Srbiji – „23. februar – Dan osnivanja prvog Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine". Praznik će bit obilužen svečanom sidnicom u Plavoj sali Gradske kuće u Subotici koja počima u 19 sati.

– Biće to prilika da izvistimo šta smo uradili u protekli godinu dana, al i da se podile priznanja ustanovljena na sidnici NSBNM. Zasad je sigurno da je kandidat za priznanje koje nosi ime Blaška Rajića dr Andrija Peić. Naravno, slobodno je i kandidovat druge, ima više priznanja, a to se mož uradit u Kancelariji NSBNM najkasnije do 17. februara – divani dr Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica NSBNM.

N. S.

SUBOTICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA JANUAR

Nastavak saradnje sa Švedskom

U positi našoj varoši bila je delegacija Opštine Sandviken iz Švedske koju je pridvodila **Kerstin Almen**, pridsidnica Gradskog veća. Na sastanku se divanilo o nastavku saradnje na projektu koji je Švedska agencija za međunarodni razvoj i saradnju odobrila. Prisutnim pridstavnicima medijski kuća obratio se načelnik Severno-bačkog okruga **Dragi Vučković** koji je kazo da se saradnja ostvariva u domenu razvoja priduzetništva, jačanju demokratski kapaciteta i većem učešću žena u političkom svitu:

– Delegacija Sandvikena doputovala je 22. januara, a već sutradan održani su prvi radni sastanci međuopštinskih timova, na kojima je napravljen okvir trogodišnjeg programa. Pilot-projekat predvideo je razvoj preduzetništva, sa ciljem da se mladi zadrže u našim lokalnim samoupravama. On je ocenjen kao dobar, pa je proširen za još dve komponente. Kuriozitet ovog projekta je da on integriše, kako aktere koji su u vladajućoj strukturi, tako i lidere najznačajnijih opozicionih stranaka, te je u ime Skupštine grada u realizaciju projekta intenzivno uključen i Saša Vučinić, predsednik Gradskog odbora Demokratske stranke. Bez obzira na to ko je u vlasti, a ko u opoziciji, mi moramo međusobno da komuniciramo i da tražimo rešenja kako da pojačamo institucije i poboljšamo parametre, da bi privrednicima omogućili da lakše posluju, a građanima da imaju kvalitetniji servis u našim institucijama.

Načelnik Kancelarije za evropske poslove opštine Sandviken **Anders Landel** izrazio je veliko zadovoljstvo što se projekat realizuje prema planu:

– Jedan od ciljeva nam je da jačamo mlade privrednike u obe lokalne samouprave i na taj način doprinesemo otvaranju novih radnih mesta. Želimo da inspirišemo mlade da ostanu u gradovima u kojima su odrasli, a jedan od prioriteta nam je i da podstaknemo mlade žene da aktivnije učestvuju u privrednom i političkom životu. Nameravamo i da intenziviramo ekonomsku saradnju između naše dve lokalne samouprave – kazo je Landel.

SBB nuz SNS

Prema ričima pridsednika Saveza bačkih Bunjevaca **Mirka Bajića** prošla godina bila je teška, ali uspišna. Na prvoj konferenciji za novinare u tekućoj godini, upriličenoj u sidištu stranke, kazano je da nova godina za sobom povlači i nove izazove, al da je jedna stvar sasvim sigurna, a to je da će podrška na pridstojećim pridsidničkim izborima ić Srpskoj naprednoj stranki:

– Na proslavi nacionalnog praznika Bunjevaca 25. novembra 2013. godine Tomislav Nikolić, pridsidnik Republike Srbije, u svom obraćanju je istako da „Srbija prepoznaje Bunjevce ko autohton južno-slovenski narod". Ako bilo koji Bunjevac ne stane iza ove rečenice, on nije Bunjevac. Ko je Bunjevac mora stat iza ove rečenice. Ne divanim o tom kojeg ćemo kandidata podržat, kandidat još nije poznat, al ćemo sigurno podržat kandidata Srpske napredne stranke. Politika ove stranke je jedina politika koja je, u vrime od kako je formirana Republika Srbija otvoreno i nedvosmisleno stala iza tog da su Bunjevci autohton južno-slovenski narod. To je ono što nas ko zajednicu i motiviše i obavezuje da podržavamo taku politiku. Zato ćemo i nastavit davat podršku SNS-u i Aleksandru Vučiću, i njevim koalicionim partnerima, onom što rade da Srbija postane normalna i ozbiljna država, a da se mi u toj Srbiji, našoj matičnoj državi, osićamo normalno ko građani Srbije i pripadnici bunjevačke nacionalne zajednice. Dal će kandidat SNS-a bit aktuelni pridsdinik, el kogod drugi, odredić će, naravno, organi SNS-a. Mi bismo volili da kandidat bude aktuelni pridsidnik Tomislav Nikolić, al ćemo, naravno, stat iza kandidata kojeg pridloži Srpska napredna stranka. U kampanji ćemo učestvovat ozbiljno, ko Savez bačkih Bunjevaca, i tako ćemo dat doprinos sa naše strane – kazo je Bajić na konferenciji za novinare.

Vučinić nov pridsidnik GO DS-a

Nov pridsidnik Gradskog odbora Demokratske stranke u Subotici je **Saša Vučinić**, koji je izabran na tu funkciju na redovnim stranačkim izborima za rukovodstvo Gradskog odbora te stranke. U redovnom terminu, neposridnim glasanjom članova sa pravom glasa, biran je pridsidnik i 20 članova stalnog sastava Gradskog odbora.

Za članove stalnog sastava izabrani su: **Karadža Dalibor, Pejčić Snežana, Trklja Dragan, Bukvić Boris, Elek Čaba, Marton Ksenija, Karadža Boro, Soldo Vesna, Kovačević Olivera, Sijđarto Leonora, Janjić Nebojša, Kovačić Daniel, Kovačević Igor, Obradović Miroslav, Damir Kutle, Dobrotić Darinka, Tomić Oliver, Dražić Ljerka, Nakić Nemanja, Vitasović Vladimir**.

Vučinić je član Demokratske stranke od 1996. godine i četvrti put je izabran za pridsidnika Gradskog odbora. Na funkciji gradonačelnika Subotice bio je od 2008. do 2012. godine, dok je funkciju pridsidnika Skupštine grada obavljo u periodu od 2004. do 2008. godine.

Dosadašnji pridsidnik DS u Subotici bio je **Slavko Parać**.

Podrška Pokrajine

Pokrajinski sekretar za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost polova **Predrag Vuletić** positio je Gerontološki centar. On je obašo završne radove na 6. spratu ove ustanove u koju je Pokrajinska vlada u toku prošle godine uložila oko 4.5 miliona dinara. Prilikom posite je održan i radni sastanak sa pridstavnicima gradski organizacija u oblasti socijalne zaštite. Vuletić je kazo da je Gerontološki centar jedan od veći centara u Vojvodini koji dobija značajna sridstava od Pokrajine:

– Želim da pohvalim pre svega direktora ustanove koji je tokom prošle godine odoleo svim izazovima i pokazao između ostalog solidarnost prema državi. Danas smo obišli sve spratove u Gerontološkom centru Subotica, i videli da su uslovi za boravak starih i nemoćnih lica odlični, a da će ono što je predviđeno da se uradi biti završeno u najkraćem mogućem roku, u narednih mesec do dva. U Subotici ima 9 privatnih domova za stare i jedan državni. Ova godina će biti godina licenciranja socijalnih ustanova u kojoj će inspektori i insprektorke raditi na terenu. U pitanju su ilegalni domovi i Subotica je jedan od problematičnih gradova kada govorimo o ovoj temi, jer je prošle godine zatvoreno sedam ilegalnih domova, u poslednje tri godine 18.

Direktor Gerontološkog centra **Petar Balažević** istako je da je socijalna zaštita organizovana u tri domska objekta:

– Radovi na renoviranju petog i šestog sprata se privode kraju. Bili smo u obavezi da sobe prilagodimo standardima, odnosno maksi-

malno može da bude četiri kreveta u sobi. Pored građevinskih radova, morali smo i da postavimo i potpuno novu bolničku signalizaciju. Više položaj i broj kreveta nije isti, zatim protivpožarnu signalizaciju, ventilaciju, sve se moralo prerađivati. Renovirane sobe biće opremljene novim krevetima, nameštajem, kao i medicinskom opremom. Od 110 korisnika imaćemo poštujući nove standarde 100 korisnika – kazo je Balažević.

Član Gradskog veća zadužen za socijalna pitanja **Ilija Đukanović** kazo je da Subotica grad koji vodi socijalno odgovornu politiku i da je samo za Službu otvorene zaštite-pomoć i nigu u kući izdvojeno 37,8 miliona dinara.

Okrugli sto okupio pridstavnike virski zajednica

U Velikoj vićnici Gradske kuće održan je okrugli sto pod nazivom „Bog i deca Avramova" sa temom „Blaženi mirotvorci", na kojem se okupio velik broj pridstavnika virski zajednica, diplomata i državni organa. Cilj ovog poduhvata bio je jačanje dobri međuljudski odnosa i unapriđivanje međukonfesionalnog dijaloga.

Prisutne je na samom početku skupa pozdravio **Dragi Vučković**, načelnik Severnobačkog okruga, a skupu su se obratili i **Velimir Pleša**, generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici, i vicekonzul Italije **Karmine Teralo**.

Teralo je u svom govoru tom prilikom podsitio da je mir vrlina i stanje duha:

– Mir je pristajanje na blagonaklonost, poverenje i pravdu i u odnosu na rat ima jedan veliki hendikep, za njegovo postizanje potrebna su dobra volja i trud svi, a da bi se izazvao rat, dovoljno je da ga želi samo jedna strana. Italija se odriče rata kao instrumenta ugrožavanja slobode drugih naroda i sredstva rešavanja međunarodnih sporova. Učešće Italije u međunarodnim mirovnim misijama predstavlja konkretan instrument i njen doprinos u uspostavljanju mira u svetu.

U ime virski zajednica o ovoj temi divanili su njevi pridstavnici – prvi rabin Srbije **Isak Asiel**, protonamesnik **Dragan Stokin, fra Zdenko Gruber**, gvardijan subotičkog samostana, efendija **Hasan Skorupan**, imam subotički, i **Gabor Dolinski**, pridstavnik Evangeličke crkve.

Evropska nedilja raka grlića materice

Rak grlića materice već deceniju pridstavlja ozbiljan zdravstveni problem u Srbiji. Svake godine se u našoj zemlji u prosiku registruje oko 1.250 novoobolili žena, dok približno 500 žena izgubi život od ove vrste raka. Evropska nedilja prevencije raka grlića materice obilužena je ove godine od 22. do 28. januara, sa ciljom podizanja svisti žena o ovoj bolesti i načinima prevencije. Pripoznajuć značaj ove kampanje, Srbija već jedanajsti put aktivno učestvuje u njezinom obilužavanju. Krajom 2015. godine završen je prvi trogodišnji ciklus sprovođenja organizovanog programa skrininga raka grlića materice na teritoriji 17 opština. Za tri godine u okviru organizovanog programa skrininga raka grlića materice pozvano je na prigled 334.242 žena životne dobi od 25 do 64 godine, što čini 56,1% ciljne populacije. PAP-a test je urađen kod 190.906 žena (32%). Od svi urađeni PAP-a testova 11.740 je bilo sa pozitivnim nalazima (6,1%). Kolposkopija je urađena kod 31.473 žene, a potom 2.465 biopsija kojima je patohistološki potvrđeno 112 karcinoma. Jedna od efikasni mira prevencije raka grlića materice je imunizacija protiv humanog papiloma virusa. Ova intervencija je isplativa, pogotovu u zemljama di su resursi ograničeni, učestalost HPV infekcije visoka, a obuhvat preventivnim prigledima nizak.

Vakcina je u primeni od 2006. godine (SAD), ali imunizacija ne isključuje potribu za obavljanjom preventivni prigleda budući da postojeće vakcine ne štite od svi tipova ove bolesti. Važno je znat da se skoro svaki slučaj raka grlića materice mož spričit. Dobro organizovani skrining programi mogu da spriče i do 80% slučajova raka grlića materice, saopštavaje iz Centra za promociju zdravlja Zavoda za javno zdravlje.

Obilužena Svetosavska nedilja, ko i škulska slava Sveti Sava

U Srpskom kulturnom centru „Sveti Sava" održani su brojni programi u okviru Svetosavske nedilje, manifestacije koja se u Subotici održava već više od dvi i po decenije. Sedmodnevni program počo je intoniranjom himne Svetom Savi, u izvođenju Mišovitog hora SKC „Sveti Sava", pod dirigentskom palicom profesora **Veselina Jevtića**, a manifestaciju je besedom svečano otvorio arhijerejski namesnik subotički, prezviter **Miodrag Šipka**. Prvo veče je, ko i svake godine, obilužilo otvaranje samostalne izložbe, ovoga puta tapiserija umitnice **Zagorke Stojanović**. Program su obilužili i promocija knjige **Vasilija Krestića** „Zapamćenja", Monodrama „Naši dani" po tekstu **Radoja Domanovića**, Književni portret – **Ljubivoje Ršumović**, 60 godina književnog rada, Svetosavska akademija, i Svetosavski bal u restoranu „Spartak S".

Škulsku slavu Svetoga Savu proslavile su u petak, 27. januara, osnovne i sridnje škule u našoj varoši prigodnim kulturno-umitničkim programima. Dica škula su uz nastavnike pripravili priredbe koje su izvedene nuz brojnu publiku. Dan škule u Osnovnoj škuli „Sveti Sava" obilužen je takođe uz prigodan program koji su pripravili nastavnici i učenici ove škule. Prisutne je, u ime gradonačelnika Subotice **Bogdana Labana**, Gradske uprave, i Sekretarijata za društvene delatnosti pozdravila **Jasmina Stevanović:**

– Savindan se proslavlja u svim školama, a to je prilika da deca pokažu sve ono što mogu, što umeju, koliko su kreativni. Najveća inspiracija u tome su im, naravno, lik i delo Svetog Save, prvog srpskog arhiepiskopa i prosvetitelja. Znač aj obeležavanja Savindana je i u tome da tradicijom sačuvamo od zaborava neke prave vrednosti koje je u današnjem vremenu teško pronaći i sačuvati. Proslavom Savindana na veoma lep način pokazujemo našu tradiciju, prošlost, a samim tim i našu budućnost – kazala je Jasmina Stevanović.

Povorka i paljenje badnjaka na Gradskom trgu

Srpski kulturni centar „Sveti Sava" i Srpska Pravoslavna crkvena opština organizovali su i ove godine program na Gradskom trgu 6. januara, za Badnji dan koji proslavljaju virnici po Julijanskom kalendaru, a na kome se okupilo oko iljadu građana. Povorka okupljeni građana krenila je iz porte Hrama Vaznesenja Gospodnjeg, a pridvodio ju je Božić Bata. Građani su se prithodno organizovano uputili ka Kelebijskoj šumi di je obavljena tradicionalna siča badnjaka. Nakon osvećivanja badnjaka uslidio je bogat kulturno-umitnički program, i paljenje badnjaka.

Građanima se obratio otac **Zvonko Angelovski**, dok su u programu kao i prithodni godina učestvovali učenici i polaznici vironauke.

– Jedan ruski naučnik postao je poznat po tome što je otkrio u klinastim pismima Mesopotamije da je jedno drevno pleme Adamiti imalo ovakav običaj kao što i mi imamo. Adamiti su palili hrastovo drvo jer je hrast bio njihov simbol besmrtnosti i večnosti. Dok su ga palili plakali su i tugovali za izgubljenim rajem, izgubljenom večnošću i besmrtnošću, ali su pritom pevali molitvene ritualne pesme pune optimizma. Ponesite mir u svojim srcima i u vaše domove.

Na Badnje veče u Srpskom kulturnom centru „Sveti Sava" organizovano je i guslarsko veče, a nakon toga u ponoć, u porti Hrama Vaznesenja Gospodnjeg božićna liturgija. Na Gradskom trgu kao i na liturgiji bilo je manje ljudi nego što je to bio slučaj prithodni godina zbog izuzetno niski temperatura.

K. S.

BUNJEVCI OBILUŽILI NACIONALNI PRAZNIK „DAN VELIKOG PRELA”

Nismo zaboravili ko smo!

Poznato je da su Bunjevci narod koji izuzetno poštiva svoje običaje. Slobodno bi se moglo i kazat da je upravo ta „misija” da se poriklo ne zaboravlja i očuvala Bunjevce u brojnim turbulentnim periodima u kojima su, svaki put ponovo, morali dokazivat svoje postojanje. Zato i ne čudi da se med četri nacionalna praznika, koja svaki nacionalni savit u Srbiji ima pravo održavat, kod Bunjevaca nalazi „Dan Velikog prela”. Prilika je to da se Bunjevci site 1879. godine kad je Veliko bunjevačko prelo održano po prvi put javno. Naravno, prela je kod Bunjevaca bilo i prija te 1879. godine, dio je to, već pomenute tradicije koju naš narod čuva „ko zenicu oka svog”.

Ovogodišnje Veliko bunjevačko prelo održano je, kako to tradicija i nalaže, na Marin, 2. februara, i ove godine u restoranu „Spartak” u Subotici. Bila je to prilika da se svi prisutni još jedared podsite prvog javnog Velikog prela, al i da pokažu da Bunjevci i danas niguju svoje jedinstvene običaje i čvrsto se drže svog nacionalnog opredijeljenja.

Pridsidnica NSBNM sa visokim zvanicama iz Varoši, Pokrajine i Republike

Suzana Kujundžić Ostojić

Bogdan Laban

Mihalj Njilaš

Nedeljko Tenjović

Program je počo nastupom amaterske dramske grupe KUD „Bunjevka” i dilom pridstave „Zemlja naši pradidova”, a zatim su prisutni mogli čut zašto je Prelo toliko bitno za Bunjevce, al i da ova zajednica ima podršku, u varoši, u AP Vojvodini, al i u Republiki Srbiji.

Divaneć ko domaćin na Prelu **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, istakla je da je lipo što se tradicija i dalje niguje:

– Lipo je kad i danas, posli toliko godina, nismo zaboravili ko smo i šta smo. Nismo danas svi u nošnjama, ko te 1879. godine kad su se Bunjevci javno okupili, pokazali se, kazali svima ko su i šta su, al je važno da našu tradiciju čuvamo. Prelo je praznik veselja i druženja, kadgod u porodicama i med komšijama, a danas med prijateljima, sugrađanima, med svim Bunjevcima.

REVIJA LIPOTE

U izboru za najlipšu prelju našlo se dvanajst cura. Žiri, a i gosti koji su glasali za najlipšu putom kupona, nisu imali lak zadatak da u ovoj reviji lipote izaberu najlipše.

Obučene u narodnu bunjevačku nošnju salom „Spartaka” prošetale su: Marija Antunović, Ivana Dulić, Jovana Vidaković, Aleksandra Vuković, Majda Moravčić, Marina Iršević, Ilinka Todorović, Ivana Brančić, Milica Rukavina, Dragana Nikolić, Milica Đurković i Jovana Sudar.

Detalj iz pridstave „Zemlja naši pradidova" u izvedbi Dramske sekcije KUD „Bunjevka"

Nismo zaboravili svoje običaje, a najlipše od svega je što smo danas tu zajedno!

Bunjevcima je nacionalni praznik čestito **Bogdan Laban**, gradonačelnik Subotice. Izrazio je zadovoljstvo boravkom na proslavi, te je dodo da je lokalna samouprava pomagala Bunjevce, ko i druge nacionalne zajednice, te da će to bit praksa i u budućnosti. Svoje obraćanje počo je ričima:

– Drage komšije, dragi moji Bunjevci, čestitam vam praznik sa željom da se i u budućim godinama na isti način okupljamo, proslavljamo i negujemo tradiciju. Obeležavamo ono što su nam naši preci ostavili. Izuzetno smo ponosni na našu bunjevačku zajednicu, kažem našu, jer smo zajedno upućeni jedni na druge, zajedno smo stvarali i Srbiju.

Najlipše prelje Velikog bunjevačkog prela

Svako prelo obiluženo je muzikom, pismom, igranjom, veseljom...

Mihalj Njilaš, pokrajinski sekretar za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i podpridsidnik Vlade AP Vojvodina, pofalio je aktivnosti Bunjevaca na očuvanju identiteta zajednice.

– Bunjevačka nacionalna manjina je brojna i organizovana, a za nas u Pokrajini je bitno da kao takva valjano i obeležava svoje praznike. Ovo je jedan lep praznik, drago mi je što sam tu, a želim da ova godina bude mnogo bolja za nacionalne savete, između ostalog i bunjevački, jer ima prostora za to.

Poruke Bunjevcima uputio je

PRELO JE NAŠE BLAGO

Marin pamti prela zavijana,
opaklije, sonca, konje vrane...
Tamburice, veselja i nošnje
kadgodašnje, bunjevačke, krasne.

Tom vrimenu zaborav se priti,
nova moda starovinsku tare,
al ne damo da nam dušu uzme
i s njom naše običaje stare.

Davno vrime vratit ne možemo,
nit možemo, niti to želimo!
Običaje – nasliđeno blago
čuvaćemo do god postojimo.

Ovo preljsko i svečano veče
rado ćemo podilit s gostima.
Naša vrata bila su i biće,
uvik širom, otvorena svima.

Valja prelju najlipšu izabrat
med lipotom kojoj nema ravne.
I poslušat šta kažu stihovi
nove, preljske, pisme izabrane.

Ajer trepti od silne miline,
stara pisma nostalgiju budi,
noć razliva zvuke tamburice,
sati lete i već zora rudi.

Tugu, koja sve rastanke prati,
bećarac će ublažiti rimom!
Od davnina bivalo je tako,
sa prela se odlazilo s pismom.

Gabrijela Diklić

priko svog izaslanika **Nedeljka Tenjovića** i pridsidnik Republike Srbije **Tomislav Nikolić**. Tenjović je, izmed ostalog, kazo:

– Prenosim vam želje predsednika Republike Srbije Tomislava Nikolića da svoj praznik provedete u radosnoj atmosferi i prenosim vam njegove iskrene pozdrave u znak sećanja na 1879. godinu kada je na hiljade Bunjevaca izašlo u nošnji u javnost da pokažu svoje postojanje, zajednicu koju su uspeli da sačuvaju radeći za budućnost na lekcijama iz prošlosti. Iako im je to dosta puta bilo zabranjivano, Bunjevci su, od kako su došli na ove prostore, uz dosta muke, ali sa mnogo snage i upornosti, uspeli da sačuvaju običaje, veru, jezik, da ostanu svoji i prepoznatljivi. To što su se u našoj zemlji održale nacionalne manjine govori da je Srbija iskreno i materinski prigrlila sve nacionalnosti, da je razvijala i čuvala njihovu posebnost, ističući da su različiti narodi, kultura, veroispovest njeno bogatstvo...

Kako je to i običaj, na Prelu je proglašena i najlipša preljska pisma. Prema ocini žirija u kojem su bili **Ana Popov, Tamara Babić** i **Nevenka Bašić Palković**, nagradu je odnela pisma „Prelo je naše blago" autora **Gabrijele Diklić**. Takođe, po tradiciji, izvršen je i izbor najlipše prelje. Med dvanajst lipi cura, žiri, u kojem su bili **Kata Kuntić, Mirko Babičković, Velibor Mačković**, al i svi gosti koji su na kuponima glasali, za najlipšu je izabrana **Aleksandra Vuković**, **Ivana Dulić** je bila prva, a **Ivana Brančić** druga pratilja.

Naravno, nije izostala ni tradicionalna rana, sa krumpiračom, ko „zvizdom večeri", goste je zabavljo Tamburaški orkestar „Tajna", a oni najsrićniji su kući očli sa vridnim nagradama sa tombole. **N. S.**

VELIKO BUNJEVAČKO PRELO OBILUŽENO I U BAJMOKU

Čovik u prvom planu

Po već dobroj tradiciji i Bajmočani su obilužili „Veliko bunjevačko prelo", kako to i dolikuje, nuz punu salu, druženje, zabavu, i nadaleko poznat ukus domaće krumpirače.

Kako je to istako **Branko Pokornić**, pridsidnik BKC „Bajmok", koji stoji iza kompletne organizacije, prelo je ostalo ono što je uvik bilo, misto okupljanja čeljadi.

– Kadgod su prela održavana na salašima, čeljad se družila, bilo je tu i pisme i svirke... Danas je drugo vrime, dosta tog se prominilo, al je poruka prela ostala ista. Virujemo da smo dobri domaćini, da se naši gosti osićaju prijatno, da se zabavljaje, divane, igraje, pi-vaje... – ističe Pokornić.

Puna sala gostivi na Bajmočkom bunjevačkom prelu

Branko Pokornić

Suzana Kujundžić Ostojić

Puna sala je potvrdila da se prelo u Bajmoku rado čeka cile godine.

– To samo potvrđiva da je put kojim smo krenili, a to je da okupljamo ljude i da se mi prilagođavamo željama naši positilaca, dobar. Činimo sve što možemo da naši gosti odu zadovoljni, da i drugima divane kako je kod nas bilo lipo. To je najbolja priporuka i uvik imamo oni koji su

RADOST CILE VOJVODINE

Med gostima je bio i Marko Rovčanin, pomoćnik pokrajinskog sekretara za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo. Nije krio zadovoljstvo što je uspio doć na prelo u Bajmoku.

Marko Rovčanin i Branko Pokornić

– Ovo je velika stvar za Bunjevce, ali i za sve nas u Vojvodini. Razlikujemo se, ali to nije prepreka da živimo zajedno i da se družimo jedni sa drugima. Naravno, ovakve manifestacije su izuzetno značajne za Bunjevce, jer su one prilika da se na mlađa pokoljenja prenose kultura, običaji, identitet, da mladi ne zaborave ko su i šta su. Mi, koji smo gosti, rado se vraćamo svake godine, jer se uvek sretnemo sa dragim prijateljima – istako je Rovčanin.

Domaćini iz Bunjevačkog kulturnog centra „Bajmok" čestitali su imendan Marijama, Maricama, Marinama...

med nama po prvi put, zato što su čuli sve najbolje. Ovaki princip imamo za Prelo, al i za sve druge naše manifestacije koje organizujemo.

Program je u Bajmoku počo nastupom **Adrijane Sabo** i **Ane Ivković Ivandekić**, učenica OŠ „Vuk Karadžić", koje su deklamovale pismu „Kolo igra tamburica svira", najlipšu preljsku pismu sa obilužavanja nacionalnog praznika „Dana Velikog prela" deklamovala je pisnikinja **Gabrijela Diklić**, dok su tradicionalne bunjevačke igre prikazli gosti iz Kulturno-umitničkog društva železničara „Bratstvo".

Adrijana Sabo i Ana Ivković Ivandekić

Kroz program je prisutne pozdravila i **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine.

– Puna sala svita, kako mladog, tako i svi drugi generacija, pokaziva da se preljski običaji čuvaje od davnina. Naše običaje čuvamo još od vrimena kad smo živili u pradomovini, pa sve kroz seobe dok se nismo doselili u severnu Bačku. Nismo zaboravili ko smo i šta smo, a ovo veče biće samo jedno u nizu čuvanja naše tradicije – istakla je pridsidnica NSBNM.

Kako je prelo vezano za Marin, tako su se u BKC „Bajmok" potrudili da svim Marijama, Marinama, Maricama, Mariškama... čestitaje imendan. Joška Urban, član ovog BKC-a je dobio lip zadatak da sve gošće koje su slavile imendan, a bilo ji je ove godine osamnajst, dariva prigodnim poklonom.

Med njima je bila i **Marija Bošnjak** iz Male Bosne. Ona je kazala da se u njezinoj kući pamti i kako su se kadgod pravila prela.

– Marin je uvik bio velik svetac kod Bunjevaca. Tad su se pravili i disnotori, pa prela, skupljala se rodbina na imendan, a bile su to prilike da se čeljad okupi, al i da se bolje upozna. Drago mi je kad vidim da se naši stari bunjevački običaji i dalje drže na ovaj način. Kod nas se i dalje slavi imendan, mi kući svake godine napravimo Marinsko prelo, okupi se nas 30-40, malo se kartamo, prodivanimo i cio dan brzo prođe u veselju.

Ovo je bilo četrnajsto prelo koje organizuje BKC „Bajmok", a i ove godine, ko i prijašnji, sva organizacija protekla je upravo kroz vridan rad članova ovog Centra.

– Sve su naši članovi sami uradili, od pripravljanja sale, programa, večere..., sopstvenim radom i volonterski. Ne radimo za novce, ako i skupimo koji dinar, to uložimo u rad sa dicom, jel je to put za napridak. Svakog utorka imamo sastanke i svaki put imamo „kvorum". Jednostavno, dogovaramo se kako ćemo šta uradit, a istovrimeno vodimo računa o svakom pojedincu. Slavimo imendane, svako dobije poklon. Nisu to velike stvar, al je bitno da je svaki naš član, svaki čovik u centru pažnje. Tako je, uostalom, i na prelu, čovik je u centru svega – dodaje na kraju Pokornić.

N. S.

DOMAĆE I TRADICIONALNO

Mirko Kolar (desno) čeka da proba specijalitet

Orila se sala KPD „Jedinstvo-Eđšeg" od muzike „Biž benda" i graje tokom cile večeri, što je i red kad je atmosfera vesela. No, u jednom momentu je orkestar zaminila drugačija „muzika", čulo se samo zveckanje escajga. Naravno, bio je to momenat kad je prid goste stigla vruća krumpirača, prava domaća.

– Meso za divenicu mora bit prvoklasno, moraju se koristit kvalitetni začini, i poso mora bit odrađen pošteno. To su jedine tajne za dobru krumpiraču – otkriva nam Mirko Kolar, koji je, nuz Josu Zvekana, Jošku Urbana i Peru Benčika pravio divenice za krumpiraču, pa nastavlja divan o pripravljanju krumpirače:

– Sve radimo kako je to i običaj u bunjevačkim kućama, nema eksperimentisanja, već se poštiva tradicija. Mi smo dan prija pravili disnotor, a nas četvorica samo zajedno radili na divenicama, poso iđe lakše i brže, nego da jedan sam radi. Važno je da je povratna reakcija gostivi dobra, da se dobar glas daleko čuje.

U Bajmoku je bilo oko 200 gostivi, a vridni domaćini iz BKC-a su pripravili večeru od 140 kg krumpira, 60 kg divenice, 35 kg rebara, 20 kg slanine, 15 kg krvavice i 25 kg kupusa.

KULTURNO-UMITNIČKO DRUŠTVO „KOLO” IZ TOMPE BILO AKTIVNO

Bunjevačko prelo u Mađarskoj

Iako u obližnoj Mađarskoj Bunjevci nisu priznati ko manjina, čeljad iz zemlje naši severni komšija se trudi da sićanje na kadgodašnje običaje ne izblidi, iako se čini da je čitav sistem namišćen da baš bude tako. Ne mišajuć se u politiku kroz ovaj prilog, stiže izvištaj da je u obližnoj Tompi po osmi put održano „Veliko bunjevačko prelo”, te da se organizacije privatilo Kulturno-umitničko društvo „Kolo”.

Druženje Bunjevaca „priko granice” podržala je i delegacija Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine koju su pridvodili **Branko Pokornić**, koji je u ime NSBNM delegiran za saradnju sa inostranstvom, i **Kata Kuntić**, pridsidnica Odbora za kulturu. Bila je to prilika da se na jednom mistu čuje bunjevačka rič, da se kroz kulturno-umitnički program prisutni podsite bunjevački običaja, a u tu naminu je postavljena i muzejska postavka sa etno-eksponatima koji su vezani za život Bunjevaca. Tom prilikom je KUD „Kolo” pridstavilo izvorne bunjevačke pisme i igre, a prisutne je pozdravio i gradonačelnik Tompe **Laslo Veh**.

Svoje utiske sa Prela u Tompi prino nam je **Branko Pokornić** iz NSBNM.

– Naši domaćini poštivaje tradiciju i trudili su se da i kroz ovo osmo prelo u Tompi to nastave. Program je počo spletom bunjevački igara i prigodnim programom, a bio je tu i tradicionalni „meni”, kako to preljski običaji već i nalažu – ističe Pokornić, pa nastavlja:

– Važno je da NSBNM održava kontakt sa našim Bunjevcima u Mađarskoj. Vidi se odlučnost ovi Bunjevaca u borbi da budu priznati na narednom popisu, da se dokaže da Bunjevaca ima u Mađarskoj. Podrška NSBNM u toj namiri im je važna, jel se samo tako mogu borit i organizovat da zaštite jezik, kulturnu baštinu i tradiciju. Sigurno je da se osićaje zapostavljenima i ugroženima, zato njim je naša podrška važna.

Andraš Babić nam otkriva da uživa u ovakim okupljanjima, jel voli bunjevačke običaje i pisme, a **Roža Babić** nastavlja divan:

– Teško nam je, ne priznaju nam bunjevački ko maternji jezik, ne priznaju nas Bunjevce. Nisam se u popisu upisala ko Hrvatica, želim pravo da budem Bunjevka. Velik problem je i jezik. Naša dica ne znaju bunjevački. Mlađa ćer je još štogod i naučila radeć na granici, starija ne zna ništa. Kad sam ja bila mala, do sedme godine nisam znala mađarski, stalno smo bunjevački divanili kući. No, posli to nije bilo slobodno, kroz škulovanje i dalje, a tek kad sam odrasla ponovo sam počela divanit bunjevački.

Med gostima je bio i **Šandor Trskić** iz Baje. On je istako da ima zdravo dobre prijatelje med Bunjevcima iz Tompe.

– Družimo se već pet godina i volimo zajednička okupljanja. Upravo su okupljanja za Prelo zdravo lipa, zajedno se radujemo, veselimo se, čuje se bunjevačka rič...

N. S.

OSNIVAČKA SKUPŠTINA „BUNJEVAČKE KASINE”

Udruženje koje je nedostajalo

Bunjevačka zajednica postaje bogatija za još jedno udruženje! U utorak, 31. januara, održana je Osnivačka skupština Udruženja građana „Bunjevačka kasina”.

Prema Osnivačkom aktu, med osnivačima „Bunjevačke kasine” nalaze se **Tamara Babić, Stela Bukvić, Kata Kuntić, Mirko Bajić, Siniša Tikvicki, Stanislava Babić, Ivica Kuntić, Dragan Kopunović, Mijo Mandić, Marijana Kuntić** i **Slobodan Kovačević**, a Udruženje će ostvarivat slideće ciljove: izražavanje, nigovanje, pridstavljanje i očuvanje nacional-

Detalj sa Osnivačke skupštine UG „Bunjevačka kasina”

nog identiteta Bunjevaca u svim oblastima kulture, virski i tradicionalni običaja kroz tekovine narodnog stvaralaštva; istraživanje, zaštita, korišćenje i promovisanje bu-njevačkog kulturnog nasliđa; bibliotečko–informacione dilatnosti; književno stvaralaštvo i izdavačka dilatnost; muzika (stvaralaštvo, produkcija, interpretacija); likovna i primenjena umitnost; scensko stvaralaštvo i interpretacija; kinematografija i audio-vizuelno stva-ralaštvo; umitnička fotografija, di-gitalno stvaralaštvo i multimedija; naučno-istraživačke i edukativ-ne dilatnosti u kulturi.

Osnivačkom skupštinom pridsidavala je Stela Bukvić, a na njoj je usvojen i Statut, u pridsidništvu se nalaze Tamara Babić, Kata Kuntić, Mirko Bajić, Siniša Tikvicki i Stela Bukvić, u Nadzornom odboru su Mijo Mandić, Marijana Kuntić i Stanislava Babić, dok je za pridsidnicu UG „Bunjevačka kasina” izabrana Tamara Babić.

– Glavni cilj je da nastavimo ideju bunjevački priporoditelja koji su dali svoj doprinos osnivanju kadgodašnje „Pučke kasine”. Jedna od prvi akcija biće pokretanje glasila „Bunjevačke kasine”, u skladu sa ovim vrimenom, al i na osnovu kalendara štampani u 18. i 19. viku. Želimo da obavištavamo o dešavanjima u bunjevačkoj zajednici, kvalitetno i objektivno, a da pripravljamo niz priloga kroz jedan malo drugčiji i kvalitetniji sadržaj. Ideja je da promovišemo cilokupno bunjevačko stvaralaštvo, da sačuvamo bunjevački jezik, kako su nam u amanet ostavili naši priporoditelji. Spoljni izgled „Glasnika Bunjevačke kasine” biće po uzoru na kadgodašnje kalendare, a on će bit prezentovan i u elektronskom formi. Želimo, takođe, da aktiviramo što više mladi, da im damo mogućnost da se iskažu kroz razne oblasti – istakla je Tamara Babić, pridsidnica UG „Bunjevačka kasina”.

Stela Bukvić, pridsidavajuća na Osnivačkoj skupštini, potencirala je velik značaj novog udruženja.

– Očekujem da će bunjevačka zajednica pripoznat da je „Bunjevačka kasina” udruženje koje je bilo potribno. Okupili su se oni koji već rade na bunjevačkom pitanju, sa idejama da se radi mnogo više i kvalitetnije. Radujem se i „Glasniku bunjevačke kasine”, u njemu želimo vidit tekstove na ikavici, i malo veću pažnju posvećenu istorijskom momentu – kazala je ona.

Tamara Babić

Osnivačka skupština održana je u „Čitaonici bunjevačke zajednice” koja radi u prostoru Udruženja „Regional”, a koju vodi „Bunjevački omladinski centar”. **N. S.**

BUNJEVAČKA KASINA

Kako je istakla Tamara Babić pridsidnica „Bunjevačke kasine”, osnivanje je proisteklo iz ideja bunjevački priporoditelja.

– Pokretanje je zasnovano na ideji koja je započeta u drugoj polovini 19. vika kad su bunjevački priporoditelji želili osnovat „Bunjevačku kasinu”, al su joj, zbog politike, morali dat ime „Pučka kasina”. Kraj 19. vika se smatra periodom bunjevačkog priporoda, a 1878. godine su se naši priporoditelji okupili i zajedničkim snagama osnovali ovu bunjevačku instituciju, a bunjevačkim priporoditeljima se sigurno smatraje Ivan Antunović, Bozo Šarčević, Ago Mamužić, Lazo Mamužić, Pajo Kujundžić, Nikola Kujundžić... Mi smo se okupili oko te ideje, da nastavimo u duhu naši pridaka koji su ostali virni ideji očuvanja bunjevačkog identiteta. Jel, zafaljujuć našim pricima, mi smo i danas ko Bunjevci prisutni i ravnopravni stanovnici Republike Srbije – kazala je Tamara Babić.

JOŠ JEDARED PRIDSTAVLJENI RADOVI ČLANOVA UDRUŽENJA GRAĐANA „BUNJEVAČKO KOLO" IZ SOMBORA

Na izložbi najavljen i novi ciklus foto sekcije

Izložba umitničke fotografije „Ravnica u objektivu i druge priče", svečano je otvorena u utorak, 31. januara u maloj galerijskoj sali Kulturnog centra „Laza Kostić" u Somboru. Motive inspirisani ravnicom, pokret i emociju doneli su na svojim umitničkim fotografijama i polaznici sekcije Umitničke fotografije iz UG „Bunjevačko kolo" iz Sombora **Ivana Marinković, Renata Gerštmajer, Stanislava Lutkić, Ružica Parčetić, Dragan Dejanović**, zajedno sa mentorima **Miroslavom Dabićom**, umitničkim fotografom i **Petrom Zambom**, rukovodiocom Sekcije.

Saša Milić, v.d. direktora KC „Laza Kostić" u Somboru, obratio se gostima ričima dobrodošlice, nuz želju da se dobra saradnja Kulturnog centra i somborski udruženja nastavi i tokom 2017. godine, a polaznicima Foto sekcije inspiraciju i vrhunske fotografije.

Petar Zambo

Rukovodilac Sekcije **Petar Zambo** se zafalio na organizaciji izložbe i saradnji Regionalnoj kancelariji NSBNM, „Bunjevačkom media centru" i UG „Bunjevačko kolo" odnosno članovima sekcije, te je najavio novi ciklus rada, početna i napridna znanja u umitničkoj fotografiji, pozivajuć zaiteresovane da se pridruže Foto sekciji UG „Bunjevačko kolo".

Detalj sa otvaranja izložbe „Ravnica u objektivu i druge priče"

– Fotografija ima dva aspekta, umitnički i tehnički i tek kad se ta dva aspekta spoje fotografija u očima posmatrača ima svoju pravu vridnost – kazo je Miroslav Dabić, umitnički fotograf, otvarajuć izložbu i objasnio:

– Izložene fotografije polaznika Foto sekcije su tehnički dobro urađene. Umitnički aspekt sami fotografi moraje izgrađivat i radit na njemu, jel to je štogod što se ne uči, to samo triba da izađe iz fotografa. Tehnički aspekt će u budućnosti rast i razvijat se kroz praktičan rad i fotografisanje.

Na sekciji su obrađivane teme o istoriji fotografije, pravcima u fotografiji, foto-aparatima i pratećoj foto-opremi, odnosno o korišćenju podešavanja na foto-aparatu u odgovarajućim situacijama, različitim uslovima. Naročita pažnja je posvećena kompoziciji i obradi fotografija u dva najčešće korišćena programa za obradu fotografija „Photoshop-u" i „Lightroom-u".

U cilju lipši i zanimljiviji pridavanja koordinatori Sekcije su koristili brojne fotografije, filmove, slajdove, al i praktičan rad na obradi fotografija. Tokom sekcije su prigledane fotografije velikana ove umitnosti, u cilju da se polaznici što bolje upoznaje s različitim vrstama fotografije i njevim razvojom tokom vrimena.

– Polaznici su pokazali veliko interesovanje za svoj napridak u oblasti fotografije. Postavljali su brojna pitanja vezana za tehniku, podešavanja aparata, teorijska pitanja što im je kroz praktične primere pokazano i objašnjeno. Donosili su svoje fotografije kad im je kroz divan ukazivano na pogriške u tehničkom smislu. Time smo pokušali da iz nji izvučemo ono najbolje, ono umitničko – divanio je Miroslav Dabić.

Polaznici Foto sekcije „Bunjevačkog kola" su, na nedavno održanoj Izložbi Foto kino i video kluba „Rada Krstić" za Zapadno-bački okrug imali nikoliko primljeni radova, što dokaziva da su fotografije kvalitetne, jel su prošle strogu selekciju.

Izložbu u Kulturnom centru „Laza Kostić" u Somboru, u muzičkom dilu programa, ulipšala je i publiku razgalila mlada pijaniskinja **Hedvig Oršovai**, učenica Muzičke škule „Petar Konjović".

Umitnički prvenci članova Foto sekcije „Bunjevačkog kola" mogu se pogledat u prostoru male galerije KC „Laza Kostić" do 12. februara.

R. P.

PROMOVISANA NOVA KNJIGA PISAMA STIPANA ŠARČEVIĆA

„U ravnici pod nebeskim svodom”

Početak 2017. godine Bunjevačka matica obilužila je novim izdanjom, sedmom knjigom **Stipana Šarčevića**, trećom u izdanju Matice, pod nazivom „U ravnici pod nebeskim svodom”. Knjiga pisama pridstavljena je u okviru programa „Večeri utorkom”, u utorak, 10. januara.

Stipan Šarčević

Kako se to i iz samog naslova mož zaključit, Šarčević je na listove knjige izno svoje utiske i emocije vezane za ravnicu, a podiljena je u pet poglavlja.

– Potrudio sam se da moje doživljaje ravnice prinesem u pismu, u stihove. Mi, ravničari, ne možemo pobić od ljubavi prema ravnici, prema onom šta ona nama donosi. Jedan dio knjige je posvećen i ljubavi, više setnoj, nego doživljenoj. Nisu sve pisme autobiografske, jednostavno i doživljaji drugi me inspirišu ko da sam ji ja doživio – kazo je Stipan Šarčević.

Divaneć o novom izdanju **Ivan Sedlak**, pridsidnik Bunjevačke matice je istako:

– Posebno mi je drago što smo završili projekat iz prošle godine, jel je izdavačka delatnost osnova našeg programa. Što više bude knjiga i pisanog materijala na našem jeziku, to će bit potvrda da je naš jezik živ, elastičan, da se njim mogu opisat događaji, osićanja...

Program je vodio **Marko Marjanušić**, potpridsidnik Matice, a u okviru njega se mogo čut divan recezentkinje knjige **Jadranke Tikvicki** koja je istakla da su pisme Stipana Šarčevića pripoznatljive po vedrini i povrimenoj seti, koja se osića u pismama kroz koje se autor sića kadgodašnjeg života. Knjigu je uredio **Geza Babijanović**, a on je istako da se kroz Šarčevićove pisme vidi ljubav u više dimenzija i oblika, prema čoviku, ženi, prirodi, tradiciji i prema stvoritelju.

Kako je to i običaj, tokom programa su i čitane izabrane pisme iz nove knjige Stipana Šarčevića „U ravnici pod nebeskim svodom”, a nuz autora čitali su ji Geza Babijanović i **Livija Kapornjai**. Naravno, nije izostala ni muzika, a glasom ju je prino **Josip Matak**.

T. B.

U BUNJEVAČKIM KUĆAMA DRŽANJE GOLUBOVA JE STARA TRADICIJA

Najveći na Balkanu

Jedan od omiljeni hobija Bunjevaca je držanje golubova. Malo je bunjevački kuća u kojima kogod od muške čeljadi nije držo golubove, „poštaše” i druge fele. Bunjevci golubove vole i danas, a nisu ritki ni oni koji su ovaj hobi dotirali do savršenstva, pa redovno odnose nagrade na takmičenjima, sajmovima...

Upravo se jedan od najveći sajmova te fele na Balkanu održava u Somboru, di je, poslidnjeg vikenda januara, održan 41. Međunarodni sajam peradarstva. Sa priko četri hiljade eksponata, tica, kunića i ostali sitni životinja oboren je dosadašnji rekord ove sajamske manifestacije koja je i ove godine privukla brojne positioce iz Srbije i zemalja okruženja.

Međunarodni sajam peradarstva otvorio je **mr Nenad Katanić**, pomoćnik ministra poljoprivrede i zaštite životne sredine, koji je pofalio domaćine ko odlične organizatore.

– Kada imate najveću izložbu na Balkanu, onda je to na ponos Gradu Somboru, ali i Republici Srbiji – kazo je mr Katanić i pozvo odgajivače da sarađuju sa Ministarstvom jel odgajivači najbolje znaju kaka im je pomoć potribna.

Prim. dr Zoran Parčetić, pridsidnik Skupštine Sombora i direktor Sajma, kazo je da je ovogodišnji Sajam peradarstva najlipši i najveći dosad, i da se nada, da će naredni bit još bolji. **Igor Gromilović**, sekretar Društva odgajivača sitni životinja „Sombor 1871” i pridsidnik Saveza odgajivača sitni životinja Republike Srbije, zafalio se svim izlagačima, redovnim positiocima koji su uzeli učešće na Sajmu, uprkos epidemiji tičijeg gripa i brojnim otkazivanjima za ovogodišnju sajamsku izložbu. Međunarodni karakter ovoj izložbi dali su izlagači iz Makedonije, Bugarske i Slovačke.

Treći dan Sajma je rezervisan za vašar sitni životinja i živine na parkingu isprid varoške sportske hale „Mostonga” i privuko je iljade positilaca. U ponudi je bilo ukrasni tica, kerova, živine svi vrsta, kunića, zečeva, rane, preparata, opreme, pribora i svega što je potribno jednom odgajivaču sitni životinja i živine. U okviru Sajma je održan i 3. Državni šampionat sitni životinja Republike Srbije.

U prigodnom kulturno-umitničkom programu na svečanosti otvaranja, GKUD „Sombor” se pridstavio bunjevačkim igrama i igrama iz Bačke.

R. P.

BUNJEVAČKI KULTURNI CENTAR „TAVANKUT” DOBIO NA KORIŠĆENJE NOVE PROSTORIJE

Bunjevci u „Bunjevki”

Bunjevački kulturni centar „Tavankut” dobio je na korišćenje nove prostorije. Naime, odlukom Grada Subotica, ovaj BKC će u narednim godinama koristit prostor „Bunjevke”. Nov prostor će, sigurni smo, pomoć čeljadima iz BKC „Tavankut” da svoje aktivnosti nastave, pa i prošire, al će im, barem u početku, zadavat dosta glavobolje dok se ne poboljšaju uslovi.

Upravo je u cilju poboljšavanja uslova BKC „Tavankut” u novim prostorijama organizovo Humanitarni bal, a svi koji su u subotu, 14. januara obašli „Bunjevku” su ujedno i pomogli da se obezbidi bar dio sridstava za jedan od problema koji je tribalo oma rišavat – kupit novu peć.

Fanaka bilo zadosta za goste na balu

– Tušta nam znači što smo od Grada Subotica dobili na korišćenje ove prostorije i zafaljivam im se i na ovaj način. Ovo za nas znači veći prostor i bolje uslove za rad, a, konačno, imaćemo i normalan prostor za garderobu koja je za nas, koji nigujemo i folklor, zdravo važna. BKC „Tavankut” ima dosta aktivnosti, a imamo velike planove da poboljšamo i pojačamo naš rad. Nove prostorije pomoće nam u tom, al tribaće nam i pomoć ljudi dobre volje, najprija naši Tavankućana da prostorije dovedemo u red. Evo, sad je zima, a mi nemamo peć za centralno grijanje, stara je dotrajala. Nemamo novaca sami da je kupimo, pa smo zato i došli na ideju da napravimo „Fanak bal” koji će nam pomoć da prikupimo dio sridstava – divani **Milica Iršević**, pridsidnica BKC „Tavankut”.

I zaista, odaziv gostivi bio je velik, a domaćini su njim pripravili zadosta fanaka, osveženje, dobru muziku i zabavu. Kako divani pridsidnica BKC „Tavankut”, namira je da ovaki okupljanja bude što više.

– Sad, kad imamo dovoljno velike prostorije, želimo da češće pravimo naša okupljanja, da proslavljamo naše praznike, organizujemo okupljanja... Naravno, to je prilika i da štogod zaradimo. Nije jeftino kad folklorci digod gostuju. Zašto ne bi i mi štogod zaradili, pa, na primer, platimo autobus za naše folklorce, a ne da stalno moramo štogod tražit, molit. Naravno, pratićemo i dalje projekte koji se raspisivaje, od varoški do Republike, al želimo i da sami zaradimo. Zato je i važno da što prija u potpunosti osposobimo prostorije. Nadam se, da ćemo nuz pomoć naši Tavankućana, to i uspit.

Milica Iršević

Apeluje Milica Iršević na sve ljude dobre volje da pomognu, a ima još jedan apel, prija svega za Tavankućane.

– Moram da apelujem da moje Tavankućane da nam šalju dicu na folklor, na igranje. Želimo da proširimo postojeću folklornu sekciju, da mlade Tavankućane učimo bunjevačke tavankutske igre. Naš način igranja se polagano zaboravlja, pa zato i želimo da ga, nuz veće angažovanje mladi, i sačuvamo. Ko što su nas naši stariji učili, tako sad moramo i mi da se ponašamo prema dici, a da se naše bunjevačke igre ne zaborave. To nam je jedan od zadataka u 2017. godini.

Folklorne probe su utorkom i četvrtkom od 19 sati, a to je vrime kad kogod mož i doć vidit, odnosno dovest dite.

– Dičiji grupu vodi Jelena Iršević, ja omladinsku, poznaju nas svi u Tavankutu, lako nas mogu pronać. Mogu nas potražit telefonom, el doć lično na probe! – zaključiva naša sagovornica. **N. S.**

„FABRIKA” FANAKA

Za fanke je, kako je to uglavnom i običaj u BKC „Tavankut”, bila zadužena Ruža Juhas. I, ko i uvik, njezin poso je izgledo ko da se nalazi u kakoj „fabriki” fanaka. Vridno, brzo i spretno je Ruža baratala tistom, vadila fanke modlom, mećala u vrilu mast, a oni su se začas zarumenili i lako našli put do gostivi na balu.

AUTOR DOKUMENTARNO-IGRANOG FILMA „ALTERNATIVA" ČIJE SE SNIMANJE PRIVODI KRAJU, PROF.DR MIROSLAV STOJISAVLJEVIĆ, DOBITNIK VRIDNE NAGRADE

Povelja Grada Sombora

Produkcija „Robmos", u saradnji sa bibliotekom „Karlo Bijelicki" iz Sombora, privodi kraju rad na dokumentarno-igranom filmu „Alternativa" sa temom vezanom za istoriju Sombora, autora **prof. dr Miroslava Stojisavljevića**, ovogodišnjeg dobitnika Povelje Grada Sombora za dostignuća u 2016. godini.

Film „Alternativa" je posebno istorijski važan za Bunjevce i Srbe iz Sombora, a zamišljen je ko kombinacija dokumentarnog filma sa elementima igranog, al u okvirima isključive dokumentarne naracije. U „Alternativi", tekstove divane: somborska ombudsmanka **Čarna Petričević** i autori teksta **dr Miloš Petrović** i **Vladimir Jerković**. Nuz nji, prigodne testove divani i sam autor filma, Miroslav Stojisavljević, a tu su i **Ružica Parčetić** i **Antun Petrović**. Radnju u filmu prati velik broj statista med kojima su **Miroslav Marinić, Ivan Blanuša, Miroslav Vuković**, dramski sopran, **Zorana Iđuški** i članovi plesne grupe „Ravangrad". Prve uloge ostvarili su i dica, **Helena Raič** i **Vuk Stojisavljević.** Podršku svojim učešćom dali su somborski fijakerista, **Aleksandar Antunić,** koji je sa svojim somborskim fijakerom obogatio snimak, i čuvena saračka familija **Đuran**. Šminku je radila svitski poznata šminkerka **Lidia Škorućak**, a kameru i fotografiju **Karlo** i **Jelena Vaci**.

Miroslav Stojisavljević

Šta Vas je inspirisalo ili navelo da snimite film o „Alternativi"?

– Jedno od ritki dobara iz prošlosti s kojima se Sombor još uvik mož ponosit je suživot različitosti. Brez obzira na nacionalnu, virsku i bilo koju drugu pripadnost građani Sombora se osićaju cigurno i poštovano od strane velike većine svoji sugrađana što je u ovim turobnim vrimenima ritkost koja se mora čuvat i nigovat ko istinski kvalitet života. „Alternativa" je dokument kojim se naglašava opridiljenost stanovnika ovog grada i njegove okoline međusobnom poštivanju i povirenju i ko takav pridstavlja jedinstven akt koji se ni u jednom trenutku ne smi pripuštit zaboravu. Iskreno virujem u budućnost Sombora ko svitlog primera drugima da je suživot različitosti ne samo moguć već i da postoji – divani autor filma.

Detalj sa snimanja dokumentarnog filma u Somboru

Stojisavljević je autor četri filma i serijala od petnajst epizoda „Somborske priče".

– Prvi film je bio etnomuzikološki rad pod naslovom „Gusle, zvuk srpske epske poezije" urađen dilom u Australiji tokom 2010. godine koji divani o percepciji kulturne tradicije u dijaspori. Slidi film „Devedeset godina muzičke škule Petar Konjović u Somboru" iz 2011. godine, dokumentarni serijal od petnajst epizoda „Somborske priče" o čudesnom „Vincu somborskom", prezentovan 2014. godine film i „Zaboravljeni Somborci", pripovitka o pet somborski velikana iz gradske, pomalo zaboravljene prošlosti. Projektom „Vuk i Somborci u saradnji sa bibliotekom „Karlo Bijelicki" pridstavili smo Sombor na „Vukovom saboru" u septembru 2016. godine.

Rad prof. dr Miroslava Stojisavljevića, profesora gitare u somborskoj muzičkoj škuli, posebno je skrenio pažnju varoši. Šta i koliko Vam znači priznanje Povelje koju dobijate povodom 17. februara Dana grada Sombora?

– Vist o dobijanju Povelje Grada Sombora dočeko sam s velikom radošću, prija svega što je to nagrada koju dodiljuje, meni najdraži, moj rodni Sombor. Ova nagrada pridstavlja priznanje građana naše varoši koje ne samo što potvrđiva opravdanost i opštu pripoznatljivost mog delovanja već mi i uliva, priko potribnu, novu energiju i samopouzdanje za budući rad. Ova nagrada će, isto ko i Sombor, uvik imat posebno misto u mom i srcima članova moje familije. Zafaljujem se svim mojim saradnicima koji su doprineli kvalitetu i transparentosti naši projekata ko i gradu Somboru na podršci u realizaciji isti.

Miroslav Stojisavljević najavljiva da je u pripremi projekat sa beogradskom Kućom legata o Veljku Petroviću čija projekcija je pridviđena za maj 2017. godine dok se premijera filma „Alternativa" očekiva početkom prolića ove godine.

R. P.

SIĆANJE NA KADGODAŠNJE OBIČAJE

Nek se znade da Bunjevac živi

Drugog februara je Dan Velikog prela, velika svečanost i praznik za nas Bunjevce. Rič prelo dolazi nam iz davni vrimena, kad se tušta prelo. Kad su Bunjevci još davne 1868. godine naselili ove krajove, život njim nije bio lak. Krčili su neobrađene zemlje i pustare, a još su ji Turci povrimeno napadali. Sve su to izdržali, jel su težili za boljim životom kojeg su kasnije i našli na ovim prostorima. Bunjevci imaje svoju kulturu, svoj divan, ikavicu, običaje koje su doneli. Poštivaje viru, crkvene zapovidi, sve svece po redu i običaju i imaje svoju lipu narodnu nošnju koja je daleko poznata. Žive u miru i sa drugim narodima sa kojima su pomišani i druže se i komšijaje sa svima.

Prelo na salašima

Žene su se starale za oblačenje svoje čeljadi. Prele su lan, pamuk, konoplju i vunu, a predenje je bio zdravo spor poso. Svakoja cura je u kadgodašnje vrime, prija udaje, morala naučit prest, a prelo se s prešlicom, družicom i vretenom. Najviše se prelo zimi, kad nema posla u bašćama, od Tri kralja do kraja februara. Obično se sastajalo više žena zajedno, pa su tako u divanu i prele. Udate ćeri su dolazile kod roditelja u goste sa dicom, na nedilju dana, a onda bi tu dolazile i komšince pa su prele po danu, a borame i uveče. Bilo je više čeljadi u kući, domaćica je kuvala užnu, bila je to starija žena koja nije prela. Težak je to poso bio, a tribalo je tušta naprest, pa su se zato skupljale, jel je u divanu brže prošlo vrime.

Mame su svoje ćeri od malena učile pres, prvo vunu, što je bilo najlakše. Od vune su zimi štrikale čorape, kape, rukavice, šalove, pulovere, cvetere, a tkale su se pregače i ponjavice. Od lana i pamuka su se prele tanke niti, a od konoplje malo deblje. Predivo se posli tkalo sa spravama, što se zvalo stan, a te žene su se zvale tkalje. Satkano platno su iskuvali u lužini i sunčali na suncu, onda se platno smota u trubu, a od tog se kroji i šije odića. Krojile su žene koje su bile spretne u tom poslu, a zvale su se krojačice. Šit je znala svaka žena i divojka, a naučile su još dok su bile dica. U sigri bi šile ruva za svoje krpene bebe. Od najmekšeg platna se šilo za malu dicu, benkice, kapice, povoji i pelene, a za odrasle donji veš. Od konoplje se šilo ruvo za poslendan. Sve su to žene ručno posašivale dok nije bilo šivaći mašina. To su bila prva prela, di se prelo, a trajala su tušta godina.

Svečano oblačenje i ilo

Kad su se naši prici oslobodili od Turaka i fajin uznapridovali, onda su izmislili drugčiji oblik prela. Bilo je komšijski prela, di se isto prelo, pa rodbinski prela, u vrime poklada, obično nediljom posli disnotora. Tamo su dolazili samo pozvani gosti. Udate ćeri su dolazile kod roditelja, sinovi i snaje. Na prelo su bili pozivani cura i momak iz rodbine koji su se te godine vinčali. Kuvala se svečana užna, kokošija čorba, meso i sos, paprikaš, pečeno meso, divenice, krvavice, bilo je kiseli krastavaca, dunca... Na kraju su se ili fanki. Na prelo je svaki gost dobio kaki poklon, zavisilo je to kakog su stanja domaćini, a poklonu se nikad u zube nije gledalo.

Veliko bunjevačko prelo se održavalo 2. februara. Tamo su dolazili mladi svečano obučeni, obično bi svirala kaka banda, igralo se i veselilo. Na tom prelu se nije ništa ilo ni pilo. Sad se sve prominilo, komšijska prela su nestala, mlađi neće da iđu, kažu da jim je dosadno, a za poklon kažu da nije moderno. Ostalo nam je još Veliko bunjevačko prelo što je i naš nacionalni praznik, koji će se slavit dok bude Bunjevaca.

Dosta smo pisali o običajima iz sićanja, a sada ćemo malo pisat i o životu svakodnevice koji pomalo pada u zavorav. Spomenićemo se i običaja u porodici koji su se zdravo prominili.

Rođenje diteta

Rođenje diteta je jedan velik događaj u porodici, što su svi zdravo čekali. Kako prvog, tako i svakog narednog diteta. Svakoja divojka je znala da sa udajom dolazi trudnoća, porođaj, materinstvo, čuvanje dice. Koja nije bila spremna da to sve privati, ta se nije ni udavala. Kad je mlada žena bila u blagoslovljenom stanju, onda joj druge žene u porodici nisu dale da radi teže poslove. Starije žene joj nisu dale da na disnotor radi s crivima, da ne prilazi priko krvi, da ne prolazi ispod svezane štrange za košulje. Ako nije bilo ženskog svita u kući, onda su joj komšince rado pomagale. U to vrime su bile seoske babice koje su pratile trudnoću i po salašima posićivale trudne žene. Ako je sve bilo u redu, onda bi dolazile i da ženu porode, a ako je bilo kake smetnje, el beba nije dobro stala, onda je žena nošena u bolnicu, što je bio ridak slučaj. Kad se dite rodilo, onda je tri noći gorio lampaš, a dite se čuvalo. Slavilo se, dolazile su komšije i kumovi, da se zajedno provesele, nuz divan, šalu i pismu. Domaćin bi ji ponudio vinom i kakim sitnim kolačima. Tako se dite čuvalo tri noći. Ako bi kogod slučajno bio malo mentalno zaostanut, kazalo se da taj nije dočuvan treću noć. Babine su trajale šest nedilja, a za to vrime porodilja nije smila ništa radit. Babica bi sedam dana dolazila da kupa dite, a posli je bebu kupala svekrva, zaova i jetrova, el koja komšinca dok se žena malo ne oporavi. Nedilju dana posli rođenja su dite nosili u crkvu krstit, a nosili bi ga kum i kuma. Oni su taj dan doneli gotovu kuvanu užnu i poklon za dite. Za vrime babina porodilja nije išla u kujnu, a ni napolje kod josaga, a dite se nikad nije ostavljalo samo u sobi. Dok traju babine, rodbina i komšije su joj donesivali gotovu skuvanu užnu. Pilećiju, morčiju, el golubčiju čorbu, meso iz čorbe, prinča, sosa, kaki dunc, i jednu litru crvenog vina. Porodilja je tribala popit deci crvenog vina da nadoknadi izgubljenu krv. Bilo je i kaki sitni kolača, a donesivalo se to sve pomalo, da ima na dva dana.

Pomoć komšije, rodbine...

Rodbina i komšije bi se dogovarali kad će kod dolazit, a rodbine je kadgod bilo više. Porodiljini roditelji, sestre, braća, tetke, ujne, strine i njezine i čovikove. Obično je u kući živilo više čeljadi, a oni su za svoju čeljad kuvali jače rane, jel su se radili teži poslovi. Bilo je grava, šunke, kupusa, pečenog mesa i krumpira, punjene paprike, kisele salate. Porodilja to nije smila ist, jel bi priko mlika škodilo bebi. Zato su tako izmislili da ne moraje obaško kuvat njoj.

Kadgod nije bilo pampers pelena, pa su se i pelene ručno prale i iskuvavale bilim domaćim sapunom. Steralo se napolju, liti na suncu, a zimi na mraz. Vodilo se računa da bebine stvari ne pokisnu, jel se virovalo da će onda bit pigavo dite. Unesivale su se bebine stvari unutra dok sunce ne zađe. Kad bude šest nedilja, završe se babine, a žena bi išla sa ditetom u crkvu. Otac diteta je pomago koliko je mogo, on se staro da zaradi za život, mama se starala za dite, ranila ga, kupala, učila prve riči, prvu molitvu, pivala uspavanku i tako je dite naučilo svoj maternji jezik za sva vrimena.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Svićnicu, Marin, slavimo 2. februara, to je četrdeseti dan od Isusovog rođenja, a onda se završavaje babine. Kadgod je bio običaj da svaka žena ode u crkvu s ditetom, da ga prikaže Bogu. Da se zafali za darovano čedu i srićan porođaj, klekne prid oltar, u jednoj ruki drži dite, a u drugoj zapaljenu sviću, što nas sića na Svićnicu. Tako su i Sveti Josip i Blažena Divica Marija odneli Isusa u Jerusalim u crkvu, po Mojsijevom zakonu. U crkvi je bio starac Šimun kojem je Duh sveti objavio da neće umrit dok ne vidi spasitelja Gospodnjeg. Uzo je Isusa u ruke i kazo: „Sad možem mirno umrit, jel su moje oči vidile spasenje Izraelovo". Blaženoj Divici Mariji je kazo da će njoj mač probost dušu, jel je bio prorok, pa je znao kakom će smrću Isus umrit. U crkvu je ušla i proročica Ana, starica od 84 godine, pa ga je radosna srca pozdravila i svima razglasila spasenje Izraelovo. Tako i mi iđemo u crkvu u susrit Gospodinu i pripoznajemo ga u lomljenu kruva i čekamo njegov drugi dolazak na zemlju.

Trećeg februara se spominjemo Svetog Blaža biskupa i mučenika koji je, nuz Božiju pomoć, ličio ljude. Njega su čerez velike vire progonili, zatvarali i okovanog držali u tamnici. Svit mu je i tamo donesivo svoje bolesnike, a Blaž ji je molitvom i s Božjom pomoći ličio. Doneli su mu jedno dite kojem se riblja košćurica zabola u grlo, pa je već bilo na samrti, a Sveti Blaž ga je čudom izličio. On je zaštitnik bolesti grla i drugog zla što kroz grlo prolazi, opijanja, psovke, kletve i drugo. Na taj dan iđemo u crkvu na blagoslov grla, di svećenik sa prikriženim svićama blagosiva nas s ovim ričima: „Po zagovoru Svetog Blaža biskupa i mučenika oslobodio te Bog i sačuvo od bolesti grla i svakog drugog zla".

Svete Apolonije divice i mučenice spominjemo se 9. februara. Ona je bila mučena da se odrekne vire u Isusa i primi krive bogove. Sve su joj zube poizbijali, a ona je sve izdržala i čistu dušu pridala Bogu. Ona je zaštitnica od bolesti zubi. Lurdske gospe se spominjemo 11. februara. Ona se ukazala nuz ričicu Gavu u Lurdu. Prvo se ukazala jednoj curici Bernadici koja je kupila granje nuz Lurdsku šumu i plakala, jel joj je umrla mama. Gospa joj je kazala da ne plače, da će ona bit njezina majka, pa ju je učila da moli krunicu. Ispid Gospe se otvorio izvor i potekla voda koja je bila likovita. Ukazivala se više puti, pa su i drugi dolazili i vidili je.

Februara 14. se spominjemo Svetog Valentina mučenika i molimo mu se da nas sačuva od teške bolesti padavice (epilepsije).

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Ukusi tradicije

Pućka s kiselim kupusom

1,5 kg naribanog kiselog kupusa
2 kašike pirinča
1 manja pućka
1 šolja ulja
1 šolja vode
vegeta, malo soli i papra

Pućku isić na komade, istrljat sa vegetom, sa malo soli i papra i sa malo ulja, pa ostavit da malo odstoji. Kupus dobro oprat, da ne bude zdravo slan ni kiso, pa ga promišat s pirinčom i ostatkom ulja.

Pomećat u tepciju, nalit vode, a odozgor poslagat mesto, pokrit folijom i peć oko 2 sata. Posli tog skinit foliju i još malo zapeć da porumeni. U istoj tepciji iznet na astal.

Kuglov

50 deka brašna
20 deka margarina
2 jajeta
2,5 deci mlika
4 žumanjceta
1 pakovanje kvasa
20 deka šećera
50 grama suvog gružđa
50 grama sickani ora
kora i sok od 1 limuna
na vr noža soli

U mlako mliko izmrvit kvas i malo šećera, kad se krene, dodat i ostale sastojke. Dobro razmutit, na kraju dodat orase i grožđe, izmišat, pa metnit u podmazan sud, a kad se krene, metnit da se peče. Pečen kuglov izvadit iz posude, pa posut pra šećerom.

Rolat

5 jaja
5 kašika brašna
5 kašika šećera
polak praška za pecivo
1 čaša pekmeza od zerdelija
1 vanilin šećer
malo pra šećera

Umutit žumanjca sa šećerom, dodat brašno s praškom za pecivo, i snig od biljanaca, promišat, pa salit u podmazanu i brašnom posutu tepciju. Kad se ispeče, izvadit iz tepcije i savit u rolnu. Kad se oladi, namazat s pekmezom, pa opet savit u rolat. Posut pra šećerom i vanilijom.

A. V. K.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ NAJLIPŠA PRELJA VELIKOG BUNJEVAČKOG PRELA PORUČIVA VRŠNJACIMA DA ČUVAJE TRADICIJU

„Ko će, ako nećemo mi?”

Na ovogodišnjem Velikom bunjevačkom prelo, ko i na prijašnjim, neizostavan je bio izbor najlipše prelje. Dio je to tradicije koja se niguje na prelima, a za ovogodišnji izbor bilo je prijavljeno dvanajst cura. U najsvečanijem dilu večeri cure su prošetale izmed astala „Spartaka”, tako da su gosti dobro mogli vidit kako su u njima spojeni lipota mladosti i tradicionalne narodne bunjevačke nošnje. Svako je imo kad dobro pogledat, ocinit, pa svoj glas upisat na cidulju, a nakon sabiranja glasova gostivi, al i komentara stručnog žirija (**Kata Kuntić, Velibor Mačković** i **Mirko Babičković**) za najlipšu prelju izabrana je **Aleksandra Vuković**, inače članica Kulturno-umitničkog društva železničara „Bratstvo”.

– Prisrićna sam zbog tog što sam odnela prvo misto, al da je izbor bio drugačiji, ne bi bilo nepravedno, jel je svi dvanajst cura bilo podjednako lipo. Mislim da je važan utisak ostavila i prilipa svila koju sam nosila, a rič je o autentičnoj nošnji, staroj prko 100 godina – divani nam Aleksandra.

Saznajemo da je Aleksandra članica KUDŽ „Bratstvo” godinu dana, al da je odprija u folkloru.

– Folklorom se bavim već pet godina, a od tog je poslidnji godinu dana u „Bratstvu” di su me zdravo lipo primili. U prvom planu mi je, naravno, škulovanje, trenutno sam učenica trećeg razreda Gimnazije „Svetozar Marković”, a nuz ozbiljnu škulu i folklorne probe baš i nemam tušta vrimena za kaki nov hobi.

Kako kaže, prvo misto u izboru za najlipšu prelju bilo je neočekivano priznanje.

– Iskreno, nagradu nisam očekivala. Bila sam i prošle godine med kandidatkinjama, nisam ništa dobila, pa se nisam nadala ni ove godine. Bilo je, naravno, i malo nervoze, al je sve nestalo kad sam izašla prid publiku. Virujem da je dosta pažnje privukla i nošnja. Pripravljali smo se oko nedilju dana. Tribalo je izabrat nošnju, a izabrala sam baš ovu jel se nije toliko pojavljivala na ovakim događanjima. Nosila sam je i lane na Dužijanci, i baš mi se sviđa.

Sem nagrade za prvo misto, naša sagovornica kaže da joj je drago da nastavlja tradiciju.

Mirko Babičković, Aleksandra, Damir i Dario Vuković

Aleksandra Vuković

– Svako ko je u bunjevačkoj zajednici triba da održava tradiciju, kroz jezik, običaje, folklor, nošnju... Važno je da i mlađe generacije znaju, jel, ko će održat tradiciju, ako mi nećemo. I drugi pripadnici nacionalni manjina, brez obzira koje, ne triba da se stide svojeg porikla.

Aleksandra je najvirnije navijače imala u kolegama iz KUDŽ „Bratstvo”, bodrili su je i **Antuš** i **Zagorka Romić**, koji se staraju o ovom Društvu, i naravno, porodica. Tata **Damir** i brat **Dario** bili su na prelu, a mama Leonora pratila je sve „onlajn”, priko „vibera”. Zdravstveno stanje joj nije dozvolilo da dođe na ovo Prelo, al je sigurno radost zbog izbora pomogla u ličenju.

I kad su se već čestitanja smirivala, a kamere gasile, nismo mogli a da ne primetimo kako joj čestita i Mirko Babičković. Jeste i triba da joj čestita, al zašto sa suzama u očima?

– Pa, to je moja unuka! Niko nije znao, pogotovo ne drugi članovi žirija, ne bi bilo u redu. I kad smo sabrali glasove žirija i publike, bio je komentar da se ovo ritko dešava, da se svi podudaraje. Ućutio sam i onda, a kad je sve bilo gotovo, tek sam onda kazo da je Aleksandra moja unuka. Ne možem vam ni kazat kako se osićam, nemam dovoljno riči, drago mi je što je pošla mojim stopama!

A za kraj Aleksandra priznaje da je upravo inspiraciju našla u didi.

– Dida je uvik tu za mene, podržava me. I on je bio dobar folklorac, bio je u „Bratstvu” i ugledala sam se na njega. Iđem njegovim koracima, ko zna, možda i ja budem u glumačkim vodama – divani najlipša na Velikom bunjevačkom prelo 2017. godine.

N. S.

FOTOGRAFI I FOTOGRAFIJE STAROG SOMBORA

Dragocini stari „svitlopisi”

Za razliku od niki drugi okolni panonski varoši slične veličine, Sombor, prija pojave prvi fotografija, nema značajniji broj sačuvani veduta, nit crteža el slika varoši iz štogod dalje prošlosti. Okviran izgled kadgodašnjeg Sombora nalazi se na četri vedute, od koji su tri nastale tokom logorovanja austrijske carske vojske kraj Sombora tokom 1697/98. godine (čiji su autori vojni kartograf Fransoa Nikola Spar de Besndorf i vojni inženjer Lopold Franc fon Rozenfeld), a jedna se nalazi na mapi vlastelinski posida Baranje iz 1700. godine. Tokom naredni 110 godina o Somboru ne postoji sačuvan cilovit vizuelni zapis, sem pojedinačni arhitektonski crteža niki gradski građevina – Svetođurđevske crkve iz 1763, Grašalkovićeve palate, kapele Sv. Ivana Nepomuka i Pašine kule iz 1772, mosta priko Mostonge iz 1773, plana Narodne škule iz 1787. i Gradske kuće iz 1792. godine, ko i nikoliko privatni zdanja, čiji je budući izgled sačuvan u zahtivima za dozvolu gradnje. Izgled varoši naziremo tek 1809. g. na naivno naslikanoj veduti u zaglavlju majstorskog pisma Antuna Japarića, ko i na odličnoj Gfelerovoj veduti, umišno naslikanoj na majstorskom pismu iz 1818. godine, na kojoj je, detaljno i u perspektivi, virno prikazan sridišnji dio varoši, od severa prema jugu. Potom, ako ne računamo sliku parade isprid somborske Županije (koju je 1825. g. nasliko Paul Kernseić), jedan naivan crtež glavne ulice olovkom iz 1840. godine, te nikoliko pojedinačni arhitektonski planova budući zdanja, puni po vika o Somboru opet nema jasni vizuelni tragova.

Vinjete somborskih fotografa (Stojanovića, Singera i Mandića) s kraja 19. i početka 20. veka

Kad je malo prija el oko 1868. g. fotoaparatom, možda prvi put, zabilužen izgled tadašnjeg Sombora, uspilim i oštrim snimkom omanjeg starog parka (tačnije niza drvoreda) isprid zdanja Županije, sa detaljima još nekaldrmisane Glavne ulice i dilimičnom panoramom Sombora (Za ovu fotografiju, snimljenu sa balkona zdanja Županije, smatrano je da je, takođe, nastala 1872. godine, al se na njoj vrlo jasno vidi kako na livom uglu Glavne ulice i današnjeg Vinca Stepe Stepanovića (gledano iz pravca Županije) još uvik nema velike i dugačke zgrade Julijana Đule Falcionea, za koju se pouzdano zna da je sagrađena do 1868. godine (u somborskom Istorijskom arhivu postoji sačuvan plan ove zgrade iz te godine br. 1512/1868, a iz iste godine postoji i molba Julijana Falcionea gradskom Magistratu kojom traži desetogodišnju poresku olakšicu zbog podizanja svoje nove zgrade, koja i danas postoji u neizminjenom obliku). Kako se na sliki već nalazi jednospratnica podignuta na desnom uglu Glavne ulice i današnjeg Vinca Stepe Stepanovića (kasnije kuća dr Koste Grgurova), koja je sazidana 1866. godine (plan br. 501/1866), očito da je ova fotografija nastala u razdoblju izmed 1866. i 1868. godine.), a zatim i kada su 1872. g. fotografisane Gradska kuća, ko i spomenik Svetom Trojstvu sa dilom istoimenog trga iza kojeg se vidi i staro zdanje somborske gimnazije – za Sombor je počelo doba učestalog „slikovanja”, ko da se s tim tilo nadoknadit sve ono što je izostalo i nedostajalo tokom prithodni vrimena.

Ipak, skoro frtalj vika je prošlo od pridstavljanja prve fotografije, odnosno dagerotipije Luja Dagera (1839. g. u Francuskoj), dok se prvi fotografi nisu obreli u Somboru. Kad je tehnologija izrade poboljšana zafaljujuć prvo savrimenom negativ-pozitiv postupku i fotografiji na papiru koje je 1841. g. patentiro Vilijam Talbot (kalotipija, odnosno talbotipija), te pronalasku kolodijumske el mokre ploče Frederika Skota Ačera (1851), fotografija je postala pristupačnija i započo je njezin prodor u svakodnevni život, pa su po gradovima Habsburške monarhije počeli da se javljaje prvi putujući fotografi, a zatim i fotografi koji su otvarali svoje stalne fotografske radnje.

Još početkom šezdeseti godina XIX vika somborska gradska uprava je koristila usluge Teodora Hildebranta iz Beča, koji je 1862. g. potraživo od varoši isplatu za obavljeno fotografisanje (njegovu „Fabriku za fotografisanje“ priuzela su iste godine braća Briner, što je zvanično javljeno somborskim gradskim vlastima). Kako je fotografija ode bila tek u povoju, Bačko-bodorška županija imala je 1865. g. svog zvaničnog litografa Franca Slovika, koji je živio u Somboru.

Prvi zabilužen somborski fotograf bio je Hubert Diviš (Hubert Diwisch), poriklom iz Lihtenštajna, koji je svoju fotografsku radnju, virovatno privrimeno, otvorio 5. jula 1866. godine u Pašinoj ulici (dnas Dositeja Obradovića), nedaleko do gimnazijskog zdanja.

Šezdeseti godina u Somboru je, takođe u Pašinoj ulici, radio i fotograf Mor Serdahelji (Serdahelyi Mór), koji je, ubrzo, prišo u Peštu, di je imo svoj foto-atelje.

Početkom sedamdeseti godina XIX vika profesionalni fotograf u Somboru je Moric Lecter (Moric Letzter), inače sin Lazara Lectera, dvorskog fotografa iz Beograda. Nikoliko njegovi uspili portreta sačuvano je do danas, a na pozadini ovi fotografija nalazi se i kitnjasta vinjeta, sa podacima o fotografu

i njegovoj somborskoj radnji, ispisana na nemačkom, mađarskom i srpskom jeziku. Lecter je, nakon odlaska iz Sombora, boravio u Parizu (1880), di je usavršavo svoje fotografsko umiće, a zatim i Budimpešti, Beogradu, Nišu i Kragujevcu, u kojem je, krajom osamdeseti godina XIX vika, otvorio svoj stalni foto-atelje.

Ti godina svoj foto-studio imo je u varoši i J. N. Šefler (J. N. Scheffler), koji je radio istovrimeno i u Subotici, a sačuvano je nikoliko portreta koje je fotografiso, nuz ostalo i portret Mite Petrovića, profesora somborske Preparandije, kasnije dopisnog člana Srpske kraljevske akademije, koji je urađen oko 1875. godine.

U isto vrime svoj foto-atelje imo je u Somboru i Vince Žufa (Vince Zsuffa), iza kojeg je, takođe, ostalo sačuvano nikoliko portreta.

Pouzdano se zna da je prve, prilično uspile fotografije Sombora (moguće i onu fotografisanu oko 1868, ko i dvi fotografije iz 1872. godine) načinio foto-amater i ovdašnji zlatar Imre Fraj (Fray Imre), otac kasnije svitski uvaženog istoimenog somborskog numizmatičara.

U varoši je od 1880. godine radio fotografski atelje Tihomira Stojanovića, koji se nalazio na uglu današnje Pariske ulice i Vinca Stepe Stepanovića, u kući porodice Jakobčić, koja je kasnije pripadala poznatom somborskom slikaru i likovnom pedagogu Ivanu Jakobčiću. On je u oglasima somborskog lokalnog lista na srpskom jeziku „Rodoljub", objavljenim tokom 1880. godine, navo da u svojoj „slikarnici" snima sa emulsijom, te da priporučiva svoje u vosku utopljene hromofotografije, ko i da priko zime atelje zagriva do temperature pogodne za slikanje u lakom odilu. Stojanović je bio odličan portretista, a krajom XIX vika načinio je i nikoliko uspišni fotografija somborskog eksterijera. Njegov foto-atelje radio je neprikidno 21 godinu, a 1901. godine priuzo ga je fotograf Ištvan Lederer (Lederer István), koji se, putom oglasa u lokalnom listu „Bačka", štampanog na mađarskom jeziku, reklamiro da radi isključivo sa originalnim engleskim pločama i papirima, a za trajnost fotografije davo je doživotnu garanciju (i nije pritirivo). Naglasio je i kako je za svoje fotografske veštine na sajmu u Beču dobio medalju i priznanje.

Godine 1889. otvoren je u Somboru i dugovični foto-atelje Šamuela Singera (Singer Samu), brata poznatog novosadskog fotografa Jozefa Singera. Singerova zgrada i atelje nalazili su se na Glavnoj ulici, a ovo zdanje Somborcima je danas poznatije ko „Stara robna kuća". Besprikorno je izrađivo portrete (sačuvani su Singerovi portreti velikog srpskog pisnika Laze Kostića i Kostićeve supruge, somborske dobrotvorke Julijane Palanački), a bavio se i reportažnom fotografijom, pa i fotomontažom. Singer je 1939. obilužio 50-godišnjicu svog fotografskog rada izložbom fotografija u somborskoj Gradskoj kući, a na čelnom mistu nalazile su se dvi fotografije jednog Somborca (Benje iz Šeširdžijske ulice, danas ul. Ilije Birčanina), prva iz 1889. godine na kojoj je bio fotografisan ko mladić, a druga iz 1939. na kojoj je ovaj čovik već bio dobrodržeći osidili starac.

Od početka XX vika fotografsku radnju u Somboru imo je i Petar Mandić, koji je 1906. godine od varoške uprave tražio saglasnost da postavi izlog sa fotografijama. Radnja mu se nalazila nedaleko od Svetođurđevske crkve, na desnoj strani Glavne ulice, u pravcu prema Preparandiji. Pored ostali, sačuvan je i jedan Mandićov portret Laze Kostića.

Godine 1908. fotografsku radnju na korzou (Vincu Ferenca Deaka, kasnije Stepe Stepanovića) otvorio je Lajoš Varnai (Várnai Lajos), koji se reklamiro i oglasima u somborskom srpskom listu „Sloga".

Možemo pritpostavit da su ovi prvi somborski fotografi bili i autori znatnog dila fotografija varoši nastali tokom poslidnji decenija XIX i prvi decenija XX vika, a autor niki fotografija Sombora s početka XX vika bio je i znamenit ovdašnji doktor, geograf, planinar i strastveni fotograf dr Radivoje Simonović (1858-1950), najbliži prijatelj i doktor slavnog Laze Kostića iz pozni godina njegovog života. Njegove fotografije rađene po čitavom prostoru Balkana bile su prava mala remek-dila fotoumitnosti, a snimio je i izradio više hiljada fotografija iz širokog spektra svog naučnog interesovanja (geomorfologija, etnografija, vegetacija). Fotografije je najčešće izrađivo kod ovdašnjeg fotografskog majstora Petra Mandića.

Ovom spisku, svakako, valja dodat i ime znamenitog Somborca Ernesta Bošnjaka (1876-1963), pionira kinematografije u Južni Slovena. Još 1906. godine on je u Sombor dono prvi kino-projektor marke „Leon Gaumont", pomoću kojeg je već 1907. prikazivo filmove u gradskom pozorištu, a od 1909. do 1912. prikazivo je filmove na somborskom vašaristu, u prvom stalnom varoškom bioskopu „Arena", načinjenom od dasaka i platna, koji je 1912. godine zaminjen prvim zidanim bioskopom istog naziva, u današnjoj Pariskoj ulici (kasnije poznatiji ko bioskop „Zvezda"). Bošnjak je ostavio i dragocine filmske zapise s fragmentima iz života Sombora s početka XX vika. Kamerom tipa „Ethel Werke" snimio je 1909. godine 120-metarski film o igri divojaka u somborskom parku kraj Županije, nazvan „U državi Terpsihore", a 1912. snimio je i „Otkrivanje spomenika Ferencu Rakociju", s povorkom na Svetođurđevskom trgu i činom otkrivanja spomenika na tadašnjem Pozorišnom trgu (tu je prvi put u južnoslovenskoj kinematografiji korišćen tzv. „švenk" el slobodno horizontalno i vertikalno kretanje kamere). Bošnjak je otvorio i svoje filmsko preduzeće „Boer", snimio prvu našu reklamu i, nuz podršku nikolicine imućniji Somboraca, ozbiljno počo da planira svoje filmske projekte. Ipak, naše tradicionalno opiranje svakoj novotariji, uz potcinjivanje i podsmih prema svakom poduhvatu koji biva pokrenut iz sopstvene sridine, onemogućili su Ernesta Bošnjaka u namiri da od Sombora načini evropski Holivud i ode otvori „filmsku fabriku". Gradske vlasti su 1914. godine odbile da mu besplatno ustupe zemljište za fabriku, koja je tribalo da bude podignuta u saradnji sa tad najvećim svitskim proizvođačom filmske opreme, francuskom kompanijom „Pathé Frères". Za ono što tadašnji somborski gradski oci nisu imali zanimanja, zainteresovo se gradonačelnik Novog Sada, koji je Bošnjaku, u maju 1914. godine, poslo pismo sa porukom da radosno pozdravlja ideju o podizanju fabrike filmova u Novom Sadu. Izbijanje Prvog svitskog rata, nikoliko miseci kasnije, onemogućilo je ovaj poduhvat. Posli rata Ernest Bošnjak je nastavio da snima kratke igrane i dokumentarne filmove. Bio je prvi naš snimatelj koji je koristio tehniku „švenka" (horizontalnog i vertikalnog pokretanja kamere).

Koliko je fotografija u Somboru bila omiljena govori i podatak da je krajom 1904. godine u gradu održana osnivačka skupština Amaterskog fotografskog udruženja, koje je u proliće naredne godine, u vrime otkrivanja spomenika Jožefu Švajdlu, organizovalo u Somboru i prvu zemaljsku izložbu umitničke fotografije (pristiglo je priko 500 radova). Med Somborcima, za svoje fotografske radove bili su nagrađeni Pavle Jovanović (zlatnom medaljom), Jožef Temešvari (srebrnom) i Flora Alfeldi, koja je svoje fotografije iste godine izlagala i na izložbi u Parizu (bronzanom). Udruženje je imalo tridesetak članova, med kojima su bili i dr Radivoje Simonović, jedan od pokretača i najiskusniji članova Udruženja, ko i somborski advokat dr Jovan Joca Lalošević, kasnije istaknuti srpski politički pridvodnik i kulturni radnik, koji će 1906. godine postat pridsidnik Udruženja (prvi pridsidnik bio je veleposid-

nik Karolj Fernbah, a Udruženje je radilo pod pokroviteljstvom velikog župana Bačko-bodroške županije). Članovi su se sastajali jedared mesečno, a jedared godišnje bi odlazili na stručne ekskurzije u oblasti Podunavlja, di su snimali i fotografije za potribe Istorijskog društva Bačko-bodroške županije. Često su u udruženju organizovana i stručna pridavanja, pa je 1907. godine profesor ovdašnje Trgovačke akademije Vilim Krum održo pridavanje o fotografisanju bojom.

Godine 1906. u Somboru su bile tri fotografske radnje, a uz trojicu majstora radila su i dva šegrta. Već 1910. godine u ove tri fotografske radnje bilo je, sem majstora, zaposleno još osam radnika el šegrta, što svidoči o dobrom poslovanju tadašnji somborski fotografa. Kasnije, izmed dva svitska rata, broj fotografski radnji u Somboru znatno je povećan, a med njima se, kvalitetom snimanja i izrade, izdvajo foto-studio „Vig“ (vlasnika Karla Viga), koji se nalazio na Glavnoj ulici. Do Drugog svitskog rata el neposridno posli rata u Somboru su profesionalni fotografi bili i Piroška Bošnjak, Ivan Dekanić, Stevan Karher, Antun Knapig, Ratko Kurjakov, Bogdan Mata, Bogdan Mijatović, Tereza Mozer, Imre Nađ, Petar Pikula, Josip Radičev, Petar Radojević, Miodrag Ružić, Rudolf Sajdner, Sava Stanišić, Adam, Jolan i Karlo Šajb, Branko Vrsajkov i Stanislav Živojinović. U Somboru je 1928. godine postojalo i Društvo amater-fotografa.

Iznenađujuće je velik i broj razglednica sa fotografijama Sombora, koje su objavljene krajom poslidnje decenije XIX vika (nema sačuvani razglednica Sombora sa datumima slanja prija 1898. godine) i tokom prve dvi decenije XX vika, sa desetinama pripoznatljivi gradski motiva, al i sa fotografijama sporedni ulica, pa i neugledni i manje važni objekata. Većinu razglednica objavljivali su somborski knjižari, papirničari i izdavači Adolf Šen, Jožef Kolar, Emil Kaufman, B. Kaufman, S. Hašlak & A. Zombori, A. Hašlak, Milivoj Karakašević, Šandor Bruk, Mor Heht, Ištvan Gering, Mariška Kovač, Svetozar Lugumerski i Andrija Rangl, a bilo je i izdavača sa strane poput Braće Pik iz Beča, čije su razglednice Sombora s kraja XIX vika bile fotografski i štamparski najbolje. Nike motive Sombora štampala je i Železnička prodaja razglednica iz Budimpešte.

Nemali dio ti fotografija je, u zanatskom i tehničkom pogledu, uspio – to su crno-bile el fotografije u sepiji, bez značajnijeg retuširanja, od koji su nike sasvim blizu pojma umitničke fotografije (tom pojmu najbliža je serija fotografija koju je štogod kasnije, izmed dva svitska rata, izradio ovdašnji foto-studio „Vig”). Ipak, znatan broj rani razglednica Sombora bio je ručno obojen u procesu retuširanja, što im je oduzimalo izvornost i dokumentarnu vridnost i davalo naivnu, kičastu, ponekad skoro i karikaturalnu dimenziju. Često su prilikom retuširanja sa fotografije brisani izvorni detalji i dodavani nepostojeći. Neritko, bilo je, prvi godina XX vika, i duhoviti foto-montaža od koji su nike pridstav-ljale Sombor u budućnosti (sa automobilima, tramvajima, visećim vozovima i dirižablima iznad grada), na pojedine fotografije montiran je avion, a nike su se bavile i sitnim porocima svoji sugrađana.

Na snimljenim fotografijama somborski ulica el zdanja najčešće nema naznake kad je fotografija nastala, al niki detalji poput datuma u pečatu el rukopisnim zapisu na poleđini razglednica, ko i veličina, odnosno uzrast bođoša koji se nalaze na fotografijama, pa postojanje manji i veći električni stubova na zgradama i ulicama el vrsta ulične rasvite, omogućava približno određivanje godine nastanka fotografije.

Dragocini sačuvani stari „svitlopisi”, kako su u vrime njezinog nastanka ode nazivali fotografiju, sada već pridstavljaju istorijsko svidočanstvo prvog reda o vrimenu kada je Sombor dobio svoj današnji lik, te su važan i vridan izvor za proučavanje njegove stare arhitekture i urbanog uzrastanja.

Milan Stepanović

Horoskop za februar

Poso: Vodeću ulogu od vas će preuzeti osoba u koju ste imali povirenja i niste je doživljavali ko konkurenciju. U datoj situaciji malo je koristi od naknadne pameti, gledajte da minimalizujete štetu po ono što ste već postigli.
Ljubav: Idealizujete svoja nastojanja da uspostavite nivo povirenja od ranije ali propuštate da uvidite da partner po mnogim tačkama ne dili mišljenje s vama.
Zdravlje: Manjak fizičke aktivnosti.

Poso: Volite mislit da ste baš vi prava osoba za poduhvate koji su prid vama al rano ćete se uvirit da vam triba pomoć ljudi koji imaju veće iskustvo. Ostavite sujetu na stranu i budite konstruktivni u segmentima saradnje di vam triba pomoć.
Ljubav: Budućnost gledate kroz oči optimiste a retorika vam je suprotna. Šaljete konfuzne poruke, a time sebi nikako ne činite uslugu.
Zdravlje: Povećajte unos tečnosti.

Poso: Kome bi tribalo virovat često ni sami niste sigurni, kompleksnost situacija u koje dolazite s razlogom vas ostavljam u dilemi kome se okrenit. Realizaciju vaši potencijala odložite za povoljniji period.
Ljubav: Situacije u kojima se pozivate na odgovornost često olako shvaćate što vriđa partnera.
Zdravlje: Bolovi u zglobovima.

Poso: Radite i više nego što je nužno a rezultati izostaju ili nisu odgovarajući. Razloga u vašem slučaju ima više i neće vam bit lako da realno sagledati situaciju jer ima i dosta neiskrenosti i sve-mu tome.
Ljubav: Manjak bliskosti koji pridosićate nije poslidica nezainteresovanosti voljene osobe već vašeg ćutanja.
Zdravlje: Okrenite se zdravoj ishrani.

Poso: Boljitak kojem se nadate nije moguć u ovom periodu jer vučete od ranije dosta nerešeni pitanja koja opterećuju vaše napore u sadašnjosti. Postarajte se da minimalizujete komplikacije za niki povoljniji period.
Ljubav: Donosite često oprečne zaključke o partneru i samim tim gubite na kredibilitetu u vezi.
Zdravlje: Ustručavajte se od besciljni rasprava.

Poso: Koliko god se trudili da sebe prikažete ko osobu od povirenja naićete na suzdržanost, strpljenje vam je jedini saveznik u situaciji jer sve drugo vodi u prikid komunikacije.
Ljubav: Rado mislite da je u vašoj vezi sve kako triba, iznenadićete se koliko ste pogrišili u toj procini.
Zdravlje: Smanjite unos masnoća.

Poso: Donedavni problemi sad se rišavaju što vam mož otvorit nove perspektive ako budete dovoljno odvažni da okrenete novu stranicu. U tom pogledu imaćete više podrške nego što se to sad čini.
Ljubav: Idealno vrime da kažete šta mislite o situaciji u koju ste zapali u vezi neće doć, samo je shvatanje neophodnosti nužno.
Zdravlje: Smanjite obroke.

Poso: Ulagaćete dosta napora da otklonite probleme koji su nastali u bližoj prošlosti. A odgovori na izazove neće bit jednostanvi jer vam neće bit jasne ni sve pojedinosti o onom što vas čega.
Ljubav: Poredite svoje greške s partnerovim a zaboravljate da je dosta vaši bilo s namirom.
Zdravlje: Redovno vežbajte.

Poso: Vodićete dosta tešku bitku sa okolnostima koje vam ne iđu na ruku, u čemu bi vam najbolji saveznik tribo bit racionalni pristup problemu i sposobnost da adekvatno odreagujete u datoj situaciji.
Ljubav: Zanemarujete vaša obećanja partneru iako vam se ne zamira ništa, stvarate jaz koji će kasnije bit teško primostit.
Zdravlje: Izbegavajte prikomiran fizički napor.

Poso: Povezujte se s ljudima koji vam mogu pomoć u stvarima koje želite postić jer vas čeka dosta komplikovani situacija u kojima objektivno nećete moć sami izać ko pobidnik, iako ritko prihvatate poraz.
Ljubav: Donekle ste u pravu kad zamirate partneru al često ne znate kad je dosta, čime gubite sve argumente u raspravi i šaljete pogrešnu poruku.
Zdravlje: Unosite više tečnosti.

Poso: Morate uložit više truda u stvari koje su vam važne jer sama ideja vas neće odvest daleko, u tom pogledu imate dosta posla al će vas pratit donekle i srića. Sve što postignete biće kombinacija ova dva pomenuta faktora.
Ljubav: Donećete odluku koja se partneru neće dopasti, al morate pokazat karakternu čvrstinu ako želite imat bilo kaki integritet u vezi.
Zdravlje: Problemi sa cirkulacijom.

Poso: Savladavanjem veština koje su vam nužne za ono što želite postić, naučićete i ponešto o sebi. Što je kudikamo veće dostignuće od postizanja kratkoročni ciljova koje trenutno imate.
Ljubav: Imate dobru volju da sve što je sporno bude stavljeno na sto, al za taku partiju karata potribno je dvoje.
Zdravlje: Čuvajte se povrida glave.

T. K. M.

ŠTA SU TINKTURE I KAKO JI SPREMIT KOD KUĆE

Lik, poznat od davnina

Tinkture su mišavine alkohola, domaće rakije, vina el jabukovog srćeta sa suvim el svežim likovitim biljom. Dugi niz godina (hiljadama godina) tinkture su vrlo popularan „oblik" biljaka. Ko ekstracijsko sridstvo koriste se alkohol el domaća rakija (neutralna), el vina.Temeljno se prave tako što se likovito bilje suvo, el sveže, potapa u etanol-alkohol, rakiju, vino el jabukovo sirće. Najbolje je pravit tinkture od friški biljaka i one se nazivaju majčinske tinkture (teineture mere, mothers tincture, tincture madre), koje se osim u biljnoj-fitoterapiji koriste u homeopatiji. Zavisno od načina pripravljanja kadgod se i tinkture od sušeni biljaka mogu nazvat majčinskim.

Tinkture su definisane količinom biljnog materijala i procentom alkohola u koji se potapaje (25-96%). Pridnost rastvaranja likovitog materijala u alkoholu spram vode je u tom što se u manjoj zapremini mož otopit veća količina likovite supstance. Važno je napomenit da su proporcije biljnog

Tinktura od kamilice

Za 1 litru tinkture uzet 200 grama suve biljke kamilice, prilit je 1 litrom 70% alkohola el domaće neutralne rakije (komovica, jabuka). Hermetički zatvorit, metnit na misto koje nije direktno izloženo suncu najmanje 4 nedilje. Posli tog procidit kroz gazu, el pamučnu, lanenu krpu. Tinkturu ulit u tamnu bocu, hermetički zatvorit, ostavit na ladno i tamno misto. Kamilicu što je ostala metnit u bašču, med cviće u zemlju, ko kompost.

Za dicu se može pravit 50% rakija 50% glicerin, pa bude ko sirup. Koristi se kod grčova, proliva, za dezinfekciju rana spolja. Za odrasle 3x20 kapi, el mala kafena kašičica, a za dicu po potribi, a najviše 3x12 kapi.

Tinktura od pelena

30 grama samlevenog pelena prilit sa 500 mililitara medicinskog alkohola i prave domaće komovice el jabuke. Metnit da odstoji 4 nedilje nuz izvor toplote, el na suncu, al ne direktno, nuz često mućkanje. Posli tog tinkturu procidit na gazu el lanenu krpu, čuvat u tamnoj, dobro zatvorenoj boci, na tamnom i ladnom mistu.

Upotriba: svako jutro tokom 40 dana uzimat po polak kafene kašičice. Dica mlađa od 3 godine i trudnice ne smiju uzimat ovu tinkturu.

Pelen jača naš organizam, smiriva želudac...

Tinktura od divljeg kestena

25 grama isickanog jezgra, lista i kore divljeg kestena potopit u domaću rakiju, 500 mililitara, da odstoji 4 nedilje. Povrimeno mućkat. Procidit i koristit spolja za mazanje za jačanje krvni sudova.

Tinktura od lincure

200 grama samlivene lincure priliti 1 litrom domaće rakije, el kvalitetnim domaćim (brez konzervanasa i aditiva) crnim vinom. Ostavit 4 nedilje da odstoji nuz povrimeno mućkanje. Procidit u tamnu bocu, dobro zatvorit. Ostavit u frižider (ako je u vinu). Koristiti po sata prija ila, 1 supenu kašiku. Lincura otvara apetit!

Tinktura od valerijane

30 grama el veći koren valerijane (koji ste prvo samlili) prilit sa 700 mililitara domaće rakije. Ostaviti 4 nedilje da stoji, nakon toga procidit, zatvorit u tamnu bocu. Korisno je svako jutro nakapati ispod jezika 25 kapi, što umiruje napete osobe.

Tinktura od borove smole

25 grama borove smole prilit sa 100 mililitara domaće rakije, držat 4 nedilje nuz mućkanje. Posli procidit u tamnu caklenu bocu i mazat bolna mista.

Tinktura od ruzmarina

Sitno isickat 150 grama ruzmarina i 50 grama mladog lista ora, prilit sa 1 litrom komove rakije el kake druge domaće. Držat 4 nedilje, nuz povrimeno mućkanje, a potom procidit u tamnu bocu. Koristit za mazanje bolni mista. Korisno je sa ovom tinkturom svako veče mazat bolne zglobove.

Tinktura od koprive

Jedna šaka sitno isickanog korena koprive, 1 šaka sitno isickanog lišca koprive i stabla, prilit sa 1 litrom domaće komovice. Držat 4 nedilje nuz svakodnevno mućkanje. Procidit u tamnu bocu i dobro zatvorit.

Pije se 3x dnevno po 15 kapi u čaši vode, po sata prija ila. Koristi se kod malokrvnosti, ko diuretik (za izmokravanje), pomaže kod upale bubriga i mokraćni kanala, kod uvećane prostate. Omogućava povećano izlučivanje mokraćne kiseline, pa se koristi kod gihta.

Zbog tanina (smola) koje posiduje koristi se kod krvarenja čira na želucu i pojačanog menstrualnog krvarenja. Deluje protiv bolova i upale, antibakterijski, antivirusno, pa se koristi kod razni upalni procesa. Utiče na gušteraču i reguliše nivo šećera u krvi. Zbog prisustva kvarcetina, kopriva stimuliše mastocite (ćelije koje su odgovorne za alergijske simptome spričava oslobađanje histamina i stoga se osobama koje su sklone polenskoj alergiji savituje da misec dana prija pojave polena piju tinkturu koprive 3x15 kapi na dan).

Tinktura od nevena

30 grama sveži cvatova nevena potopit u 700 mililitara komove rakije, ostavit 4 nedilje da odstoji nuz mišanje-mućkanje. Prociditi u tamnu bocu, zatvorit i čuvat na ladnom i mračnom mistu.

Priporučiva se kod upale grla i krajnika, upale desni, kod dekubitusa (rane nastale od ležanja), žutice, obolenja želuca i criva, naročito kod čira na želucu i dvanaestopalačnom crivu. Ubrzava zarastanje rana na koži. Savituje se kod prošireni vena, hemoroida,proliva. Zbog blagog estrogenog dejstva pomaže kod uspostavljanja menstrualnog ciklusa i umanjiva menstrualne bolove. Pije se 3x na dan po 10-15 kapi u polak čaše vruće vode, polak sata posli ila.

Tinktura od gaveza

Ostavila sam je zadnju, jel gotovo da nema oboljenja kod koji ova moćna biljka, a time i njezina tinktura, ne mož pomoć.

Za lekovitost gaveza su znali jos stari Grci i stari Rimljani, ličili su kosti sa njom. Na prvom mistu se priporučiva kod priloma kostivi, čak i ako nastupe gnojni procesi. Ukoliko postoji problem izraslina na kostima, kod bolova u vratu od neprirodnog držanja vrata i tila.

Tinktura gaveza pomaže kod prošireni vena, trnjenja nogu, reumatoidnog artritisa, poremećaja cirkulacije, kod hemoroida i različiti povrida, kod neuralgije lica, osteoporoze, katar želuca...

Najčešće se priporučiva blago utrljavanje tinkture nikoliko puta na dan.

Za pripravljanje tinkture je potribno 100 grama osušenog korena gaveza i 700 mililitara domaće rakije. Isickat sitno koren, metnit u caklenu teglu, prilit domaćom rakijom. Ostavit 4 nedilje da odstoji, nuz mućkanje. Procidit i ostavit u tamnoj boci na ladno i tamno misto.

Gavez tinktura je zdravo dobra za nigu lica oštećenog raznim kozmetičkim priparatima. Uveče namazat lice tinkturom gaveza, a dio oko očivi sa maščom od gaveza. Ujtru se triba samo jednostavno umit

materijala i alkohola različite. Uobičajeno je 120 grama suve biljke, el 600 grama friške na 1 litar alkohola. Što više biljaka, a manje alkohola to je jača tinktura. Mož se napunit boca od 1 litre biljom, da se napuni do vrva alkoholom, koliko stane.

U principu ne može se pogrišit. Mora odstojat barem 4 nedilje, što duže, to bolje.

Zdravo je važno znat procenat alkohola koji je potriban za pripravljanje tinkture. Jednostavne narodne tinkture se prave u domaćoj rakiji el vinu, tada imamo samo određen procenat alkohola –snaga rakije el vina, sa kojim pravimo određenu tinkturu. Postoje brojne pridnosti tinktura nad čajovima od isti biljaka. Tinkture su mnogo jače, pa sa tim pokadkad 2-3 kapi tinkture se poistovećuje sa jednom šoljom čaja.

Samim tim su tinkture toliko i efikasnije, jel ko bi popio tolike količine čaja. Likovitosti biljnog pripravka iz tinkture se lakše vare nego kapsule, el sama sveža biljka pripravljena ko čaj.

Likoviti sastojci iz tinkture ulaze zdravo brzo u krvotok, pa tinkture ponekada mogu bit ko prva pomoć kod niki hitni slučajova. One su dobre i ko antiseptici za otvorene rane, za ubode, protiv bolova, spolja i iznutra...

Alkohol drži tinkturu dugo, produžava joj rok trajanja, gotovo neograničeno. Što tinktura duže stoji, njezin efekat je bolji. Ako kogod ne može da podnese alkohol iz tinkture, vrlo jednostavno triba samo ukapat tinkturu u vrio čaj, el vrilu vodu i alkohol će isparit.

Pribor za pravljenje tinktura triba da je od cakla, emajliran el inoks. Nikako plastika i štogod rđajuće. Ovaki način pripravljanja je i prilagođavanje lokalnim biljkama odnosno biljom koje nas okružuje, sa kojim smo rođeni, živimo...

Velika je istina da se danas daje pridnost tinkturama pravljenim na bazi alkohola i ispitani na državnim institutima, al ja ne bi zanemarila naše domaće tinkture u rakiji, vinu el jabukovom sirćetu. Ako su našim starima bile dobre, zašto ne bi i nama?

Triba samo još napominit, za one koji imaju averziju i odbojnost ka alkoholu, da 30-60 kapi tinkture ima toliko malo alkohola, da sridstva za ispiranje usta imaje više. Ova doza je testirana na ljudima koji imaju alergiju na alkohol i nije bilo nikaki propratni pojava i kontraindikacija. Kadgod se i konjak koristio u spravljanju dobri tinktura, al današnji konjak ima tušta aditiva i razni dodataka, pa je zbog tog potpuno izbačen. Tinkture pravljene u čistom jabukovom sirćetu su blaže, al i bolje za kožu i sluzokožu imaju jel imaje blago antiseptičko dejstvo.

Eva Kovač Pečkai

PRIRODA UVIK NAĐE NAČIN DA NAS IZNENADI

Ajkula sama do potomstva

Priroda uvik nađe način da nas iznenadi, a u ovom broju „Bunjevački novina" donosimo primer ajkule koja sama dolazi do svog potomstva. Partogeneza, kako se ovaj fenomen naziva u biologiji, nije novina i bio je i ranije predmet izučavanja nad žabama, ribama, gušterima, nikim vrstama biljaka i insekata. Sad je taj fenomen zabilužen i kod veće životinje.

Med živim bićima koja imaje ovu sposobnost ubrajaje se i ajkule, di je i registrovan ovaj neobičan način razmnožavanja. Konkretno, Leopardova ajkula (Stegostoma fasciatum), poznata još i ko zebrasta ajkula, došla je u fokus naučne javnost zbog ove sposobnosti, tačnije samo ženske jedinke ove vrste.

U velikom akvarijumu specijalizovanom za ajkule, u australijskom gradiću Taunsvilu, ajkula po imenu Leoni dobila je potomstvo bez ikakog kontakta sa mužjacima svoje vrste. Što nikad prija nije zabiluženo.

Istini za volju, parenje joj je bilo omogućeno 2013. godine, al je zbog ograničenog mista za nove primerke ove vrste bila ubrzo razdvojena od mužjaka da ne bi došlo do prikobrojnosti zebrasti ajkula. Od onda nikaki kontakata nije imala sa mužjacima svoje vrste, pa samim tim ni mogućnost za razmnožavanje.

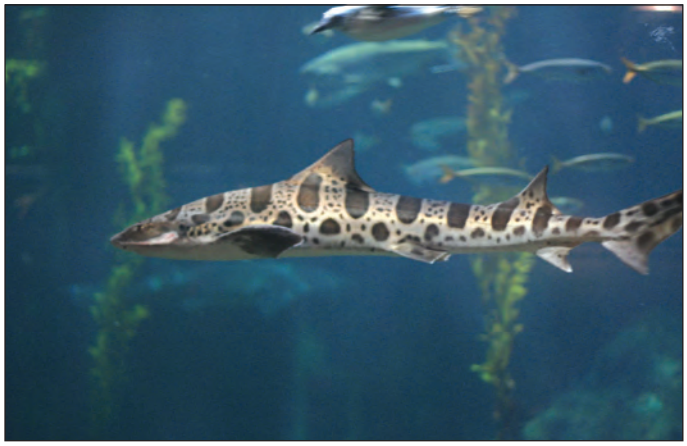

Pa ipak, uprkos mirama pridostrožnosti Leoni je dobila potomstvo zafaljujuć prirodnom svojstvu određeni vrsta organizama da se samostalno razmnožavaje u situaciji kad parenje nije moguće. Leoni je tako postala prvi dokumentovani slučaj ajkule koja se razmnožila na ovaj način.

Ona je prvo diobom ćelija stvorila ukupno 47 jaja u periodu izmed 2014. i 2015. godine, al brez živog potomstva. Isti proces ponovila je izmed 2015. 2016. sa 41 jajetom, pa se u aprilu lanjske godine iz ti jaja izleglo tri živa i zdrava mladunčeta zebraste ajkule.

„Pomislili smo da možda ima sposobnost čuvanja simena, međutim analizom ćelija mladunaca zaključili smo da oni posiduju samo DNK materijal majke", kazala je **Kristina Dugeon** sa Kvinslendskog Univerziteta.

Mladunci kojima je Leona dala život na ovaj neobičan način, brez interakcije sa mužjakom svoje vrste, još uvik su živi i prati se njev rast, motoričke sposobnosti i druge pojedinosti koje su biolozima bitne da donesu zaključke o ovom fenomenu.

Ono što je za nji sad ključno i na čemu se najviše radi je da i mladunci zdravi stasaje za period kad će bit spremni za reprodukciju. Biologe više od ovog Leoninog fenomena zanima dal će i njezino potomstvo bit u stanju da se reprodukuje, ne samo na uobičajeni način već i partogenezom.

Iako su mladunci zasad zdravi, ono što je u ovakom potomstvu manjkavo je dragocini gubitak genetskog diverziteta koji je moguć samo parenjem jedinki suprotnog pola. Zato je aseksualna reprodukcija kod ajkula sad pod budnim okom biologa kako bi se utvrdila njezina budućnost u nauki.

T. K. M.

U ŽENSKOM ODBOJKAŠKOM KLUBU SUBOTICA TRUDE SE DA ŠTO VIŠE CURICA UKLJUČE U SPORT

Priporuka je najbolja reklama

Ženski odbojkaški klub „Subotica" jedan je od klubova koji okuplja velik broj dice, u ovom slučaju cura, a radi sa dvi misije. Prva je, naravno, vezana za sport, zdrav fizički razvoj i utakmice, takmičarski duh..., a druga, ne manje važna misija vezana za pravilan socijalni razvoj dice, druženje...

Klubom danas rukovodi **Nataša Jančikin**, prija i sama uspišna odbojkašica. Svoja iskustva sad rado prinosi na mlade nade ovog sporta.

– Moje druženje sa sportom počelo je rano. Prvo sam išla na plivanje, posli na gimnastiku. Probala sam igrat i tenis, al sve to baš i nije išlo. Sa jedanajst godina sam došla u „Spartak", u škulicu odbojke i moje druženje sa odbojkom traje i danas. Zasviđo mi se ovaj sport, a i društvo koje sam stekla odlazeć na treninge – sića se naša sagovornica, pa nastavlja:

– Bila sam uporna, redovno sam trenirala i to je dovelo do napritka. Ko juniorka sam dobila poziv da treniram sa prvim timom, kod trenera Gorana Ilića, i mislim da tad nije bilo srićnije osobe od mene. Nije to, naravno, bilo lako. Išla sam u Gimnaziju „Svetozar Marković", imala dva treninga na dan, al sam istrajala. Najveća nagrada za to bilo je misto u prvom timu, a iako sam imala tek šesnajst godina, borila sam se za svoju poziciju, igrajuć na mistu primača servisa i korektora. Najveći uspih nam je onda bilo treće misto na Kupu Srbije i Crne Gore.

Posli završene Gimnazije „Svetozar Marković" Nataša Jančikin je upisala Ekonomski fakultet u Subotici, a profesionalno bavljenje odbojkom i studije bilo je nemoguće uklopit, a da nigdi ne „zaškripi".

– Kako sam odbojku zdravo volila, nisam tila pristat igrat, pa sam prišla u ŽOK „Subotica". Tamo sam dočekana ko pojačanje, a moj zadatak je bio da pomognem mlađim igračicama i da uvedemo klub u viši rang. Uspišno smo tada funkcionisali, uspili smo doć do tadašnje Druge „A" lige, a iz te generacije su stasala i dva talenta sa i danas bogatim karijerama Sonjom Klisurom i Sanjom Malagurski koja je bila i naša olimpijka, al i osvajačica zlatne medalje na Prvenstvu Evrope.

U međuvrimenu je došlo i do promina u ŽOK „Subotica", a naša sagovornica je priuzela Klub 2012. godine.

– Trudimo se stalno da proširimo rad, pa tako danas, nuz mene, rade još dva trenera, Milica Turuc i Dragana Bašić. One rade sa mlađim odbojkašicama, a ja vodim najstariju grupu cura koje se takmiče u Drugoj vojvođanskoj ligi. Imamo oko 120 članica, od 7 do 20 godina. Naravno, nije lako vodit jedan klub. Finansijska kriza nije ni nas zaobašla. Nuz „Suboticu" i „Spartak" u našoj varoši sa curicama rade još tri kluba, al za sve ima mista. Odbojka je daleko najpopularniji ženski sport, i zaista je velik broj dice. Mi se trudimo da sa curicama dobro radimo. Učimo ji da igraju odbojku, al se, kroz dobar odnos, trudimo da im pokažemo i vridnosti ko što su drugarstvo, da se vridnuju trud i zalaganje. Učestvujemo na turnirima, igramo prijateljske utakmice, jel je to prilika da dica uživaje, da se druže.

Najbolja reklama za dolazak novi članova nije ona koja se plasira kroz plakate, medije...

– Za nas je najbolja reklama priporuka. Nema ništa lipše neg kad ti dođe novo dite i kaže da je došlo na priporuku drugarice koja tu trenira. Dok je tako, znamo da smo na pravom putu, to je nagrada za energiju i ljubav koju ulažemo.

Najveći broj treninga odradi se u OISŠ „Žarko Zrenjanin", a Klub radi i u OŠ „Jovan Mikić" i Gimnaziji „Svetozar Marković". Početnice su podiljene u četri škulice odbojke, po uzrastu, al i po odbojkaškom znanju.

Kako je ovo divan za „Bunjevačke novine", ne možemo, a da na kraju ne napravimo poveznicu sa bunjevačkom zajednicom, bar sa njezinim „slatkim" dilom.

– Obožavam tradicionalnu kujnu moje majke. Ima tu zaista razni i ukusni specijaliteta, al ono što ja obožava i što je često zamolim da mi napravi jesu gomboci sa šljivama. Ni moj brat Branislav, koji je inače profesionalni košarkaš, nije imun na take slatke specijalitete, on, na primer, najviše voli tista sa makom!

N. S.

I LITI NUZ ODBOJKU

Iako sad ima tušta obaveza, kroz poso i rad u ŽOK „Subotica", Nataša Jančikin se siti i još jedne „varijante" ovog sporta.

– Tri lita sam aktivno igrala i odbojku na pisku. Taj sport sam obožavala, imate pisak, sunce i odbojku, pravo uživanje. Najbolji plasman bilo je osvojeno prvo misto u Subotici, a osvojila sam ga sa Brankicom Nikić, i danas aktivnom odbojkašicom.